
HEVOSTEN EETTINEN KOHTELU

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Mustiala, kevät 2016

Sirke Kaunisto

MUSTIALA
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Hevostalous

Tekijä	Sirke Kaunisto	Vuosi 2016
Työn nimi	Hevosten eettinen kohtelu	

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa, mikä on hevosten eettisen kohtelun yleinen tilanne. Toinen osa oli selvittää, miten eettinen hevosten kohtelu toteutuu työn toimeksiantajalla eli Hevosopistolla. Lisäksi pyrittiin selvittämään, millaista on hevosten eettinen kohtelu arjessa, siihen vaikuttavia asioita ja esille nousevia havaintoja.

Työssä on käsitelty etiikkaa, sen peruskäsitteitä sekä filosofiaa, joista rakentuu pohja käsiteltävälle aiheelle. Peruskäsitteistä syvennetään asiaa elänetiikan sekä hevosetiikan keskeisiin puheenaiheisiin, kuten eläinten kärsimykseen ja hevosurheiluun. Hevoskulttuuri sekä sen historia ovat suuria vaikuttajia nykypäivän hevosten kohtelussa. Yksi eettisen hevosten kohtelun tärkeimmistä osiosta on ihmisen ja hevosen välinen kommunikointi ja keskinäinen ymmärtäminen. Kokonaisuuteen kuuluvat myös hevosten yleinen hyvinvointi sekä ihmisen toimintaa säätelevät lait ja valvovat organisaatiot.

Tutkimuksessa tarkasteltiin sekä Hevosopiston oppilaiden että henkilökunnan mielipidettä aiheeseen liittyvissä asioissa. Tämä toteutettiin sekä kvantitatiivisena että kvalitatiivisena tutkimuksena. Tuloksista ilmeni vastaajien mieltävän yleisen tilanteen sekä kansallisella että Hevosopiston tasolla hyväksi. Hevosten hyvinvointia arvostettiin ja sitä haluttiin edistää. Hevosen asema koettiin jakautuneena ystävän ja välineistämisen kesken. Hevosopistolla oppilaitos ympäristönä luo omat haasteensa hevosten kohtelun toteuttamiseen eettisesti kestäväällä tavalla.

Kehittääkseen hevosten eettistä kohtelua parempaan suuntaan on ihmisten keskusteltava ja pohdittava aiheeseen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Näiden keskusteluiden pohjalta syntyy hyviä toimintaehdotuksia arkeen jalkautettavaksi ja toteutettavaksi. Niiden vaikutuksia voidaan kartoittaa uudella tutkimuksella, jolloin saadaan selville miten ja millaista kehitystä on tapahtunut.

Avainsanat hevonen, etiikka, hyvinvointi, kommunikaatio

Sivut 40 s. + liitteet 11 s.

Mustiala
Degree Programme in Agricultural and Rural Industries
Equine Option

Author Sirke Kaunisto **Year** 2016

Subject of Bachelor's thesis Ethical treatment of horses

ABSTRACT

The aim of this thesis was to examine ethical treatment of horses in general. Second objective was to how it is actualized in Equine College Ypäjä, who is the commissioner of this thesis. Also part of it was to decipher what is ethical treatment of horses in practice, things that make it how it is at the moment and what important remarks can be found during the research.

The basics of ethics and philosophy are addressed in this thesis as they are the foundation for this subject. As proceeding from the basics there are also some ethics regarding animals in general and especially horses covered in this thesis. History and culture concerning horses in the society have both influenced strongly the development to what the ethical treatment of horses is today. One of the basic segments of this subject is the communication and understanding between horses and humans. Also part of the big picture are general welfare of horses, the laws that people have to abide by and the organizations that supervise the horse industry.

The research was based on inquiry for the students and personnel of Equine College and also on number of interviews of the selected personnel. Main results were that the people thought the general situation as well as the situation at Equine College is fairly good. One of the top priorities was equine welfare and people wanted to further the development of that. The status of the horse in society was perceived as divided between a friend and means to an end. At Equine College the fact that it is a school produces its own challenges concerning the treatment of horses in an ethically sustainable way.

As a conclusion we should discuss and ponder the ethical questions that arise from this subject. From these discussions ideas for the development should be found and then as further action apply them in the practice. The effects of these ideas that make it to the actual everyday practice should be monitored with new research and inquiry to see how it has affected and has any development happened at all.

Keywords horse, equine, ethics, welfare, communication

Pages 40 p. + appendices 11 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	ETIIKKA.....	2
2.1	Arvofilosofia	2
2.2	Filosofinen käsitys eläimestä	3
2.3	Elänetiikka ja -moraali	4
2.4	Eettiset kysymykset.....	5
3	HEVOSETIIKKA.....	5
3.1	Hevosurheilu	6
3.2	Eläinlääkintä.....	7
3.3	Hyvinvointi.....	8
4	HEVOSKULTTUURI.....	9
4.1	Historia.....	9
4.1.1	Uskonto.....	9
4.1.2	Ihminen ja hevonen	10
4.2	Nykypäivänä.....	11
5	KOMMUNIKAATIO.....	12
5.1	Ihminen luonnostaan	12
5.2	Hevonen luonnostaan	12
5.3	Vuorovaikutus	13
5.4	Arvojärjestys	14
5.5	Kiitos ja rangaistus	15
5.6	Viestintä työskentelyssä	16
5.7	Opittu avuttomuus	16
6	HYVINVOINTI	17
7	LAKI JA ORGANISAATIOT	18
7.1	Eläinsuojelulaki.....	18
7.2	Suomen Hippos ry.....	20
7.3	Suomen Ratsastajainliitto ry.....	20
8	TUTKIMUS	21
8.1	Kyselyn tulokset.....	21
8.1.1	Hevosalaa yleisesti koskevat tulokset	22
8.1.2	Hevosopistoa koskevat tulokset	26
8.2	Henkilökunnan haastattelut.....	29
8.2.1	Hevosopiston arki.....	30
8.2.2	Hevoset ja ihmiset	30
8.2.3	Hevosen hyvinvointi.....	31
8.3	Tutkimuksen luotettavuus	32
8.4	Tutkimuksen analysointi	32
9	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	36

LÄHTEET	39
---------------	----

Liite 1 Kyselylomake

Liite 2 Haastattelurunko

1 JOHDANTO

Nykypäivänä keskustelu eläinten hyvinvoinnista, oikeuksista sekä niihin liittyvistä asioista käy kiivaasti. Se, mitä kukin hyväksyy tämän asian suhteen hyvällä omallatunnolla, vaihtelee suuresti. Eläinaktivistit kampanjoivat eläinten tarpeiden ja oikeuksien puolesta, maataloudessa ihmiset huolehtivat tuotantoeläimistä sekä niiden oloista olosuhteiden sallimissa puitteissa, lemmikkieläinten omistajat kokevat ne osana perhettä. Harvassa ovat ne, jotka eläimiä haluaisivat oikeasti vahingoittaa. On vain ihmisiä, jotka mieltävät eläimet eri tavalla. Toiselle on hyväksyttävää, että esimerkiksi ravihevonen juoksee kilpaa, toiselle se on eläimen liiallista hyväksikäyttöä ja kolmas pelaa totoa ajattelematta sen enempää. Mikä on eettisesti ajatellen kaikkein paras vaihtoehto ja onko se sitä kuitenkaan käytännössä?

Hevonen on erilaisessa asemassa kuin lemmikki- ja tuotantoeläimet. Se on osittain erittäin välineistetty kuten ravi- ja laukkaurheilussa, mutta toisaalta sen käyttö ihmisten virkistyskäytössä tekee siitä ystävän ja lemmikin. Välineistämässä hevosen käyttäminen ihmisen omiin tarkoituksiin on eettisesti ajateltuna melko harmaata aluetta. Toisaalta myös hevosten liiallinen hyysääminen sekä ns. ”pumpulissa” pitäminen on myös harmaata aluetta, sillä vaikka tarkoitus on hyvä, onko se kuitenkaan hevosen kannalta paras vaihtoehto? Millainen on kultainen keskitie, jossa yhdistyvät hevosen kunnioitus omana itsenään sekä sen arvo välineenä? Etiikassa on monia eri ulottuvuuksia, joiden soveltaminen arkeen ei ole aina helppoa. Arjessa on kuitenkin jo paljon asioita minkä pohjana toimii jokin eettinen asia, mutta sitä ei välttämättä normaalisti ajatella etiikkaan liittyvänä.

Tässä työssä tarkastellaan hevosten kohteluun liittyviä eettisiä asioita. Siinä selvennetään erilaisia etiikan ja filosofian käsitteitä sekä sitä, miten ne ilmenevät käytännössä. Eettisen kohtelun perustana on hevuskulttuuri, joka on aikojen saatossa muovautunut ja muuttunut. Se vaikuttaa nykypäivän ihmisten näkemykseen ja suhtautumiseen hevosta kohtaan. Hevosten kohtelun eettisyyttä voidaan tarkastella myös hevosten hyvinvoinnin sekä viestinnän kautta.

2 ETIIKKA

Etiikasta puhuttaessa esiin nousee yleisesti moraali, jota usein käytetään arkikielessä etiikan synonyyminä. Moraali on yhteisön ja yksilön käsitys oikeasta, väärästä, hyvästä sekä pahasta, jolloin toimintaa ohjaavat yleiset käytännöt ja säännöt. Filosofiasa etiikka on moraalien tutkimusta ja pohdintaa. Etiikka on siis tieteenala, jossa ydinasioina ovat moraaliset arvot ja normit, käsitteet hyvästä ja pahasta sekä oikean ja väärän ristiriidat. (Pietarinen 2015; Vähämäki n.d.).

Etiikka voidaan jakaa erilaisiin pääsuuntiin. Normatiivinen etiikka perustlee kriittisesti ja rationaalisesti sekä antaa suoria ohjeita. Tällöin pääoletuksena on, että kulttuurista riippumattomia sääntöjä on olemassa. Normatiivinen etiikka voidaan vielä jakaa velvollisuus-, seuraus-, hyve- ja liberaalietiikkaan. Velvollisuusetiikassa eettinen arvo ajatellaan olevan itse teko eikä sen seuraukset. Seurausetiikka taas puolestaan ajattelee teon olevan hyvä, jos sillä on hyviä seurauksia. Hyve-etiikassa tutkitaan hyvän ihmisen luonteenpiirteitä, jotka ovat opittuja. Yksilön vapauksia ja oikeuksia käsitellään liberaalietiikan saralla. Tästä esimerkkinä on YK:n ihmisoikeusjulistus. (OAMK n.d.; Insinööritoimisto Kant & Kierkegaard 2003).

Deskriptiivinen etiikka ei yleistä mikä on hyvää ja mikä pahaa, sillä eettiset periaatteet vaihtelevat eri kulttuurien välillä. Tämän etiikan pääsuunnan tarkoituksena on kuvailla, mitä ihmiset pitävät pahana ja mitä hyvänä. Käytännöllinen etiikka on apuna ihmisten jokapäiväisessä elämässä auttaen valinnoissa ja eettisessä ajattelussa. Tällä etiikan suunnalla on tärkeä tehtävä, sillä se koskettaa jokaista ihmistä päivittäin. Ihmiset soveltavat eettisessä ajattelussa ja toiminnassa teoreettista etiikkaa, joka on lähinnä käsitteiden määrittelyä. (OAMK n.d.)

Soveltava etiikka on filosofian haarana melko tuore, sekä eri asia kuin käytännöllinen filosofia. Se tutkii ajankohtaisia ongelmia, joiden kysymyksiin vastataan teoreettisen ja käsitteellisen etiikan tutkimuksen avulla. Nykyään eettisiä asioita käsitteleviin keskusteluihin osallistuvat eri ammattialojen edustajat, sillä jokaisella on oikeus pohtia omaa elämäänsä sekä yhteiskunnallisia ongelmia. Filosofit omaavat hieman erilaiset menetelmät ja lähestymistavat soveltaviin kysymyksiin, mikä erottaa heidät ammattialojen edustajista, sillä filosofinen keskustelu ja ongelmanratkaisu eivät ole täysin samanlaisia kuin arkielämässä. (Airaksinen & Lampi 2010, 61.)

Näiden pääsuuntien lisäksi voidaan nostaa esiin pedagoginen etiikka. Tämä suunta koskee kasvatusta ja opetusta, jolloin keskeisimmät kysymykset liittyvät kasvatusoikeuteen ja -vastuuseen. Myös kasvatustavoitteiden asettaminen ja järjestyksenpitomenetelmien kartoittaminen kuuluvat tähän eettiseen ryhmään. (OAMK n.d.). Pedagogista etiikkaa voidaan soveltaa myös hevosiin ja niiden kanssa työskentelyyn.

2.1 Arvofilosofia

Yksi etiikan haaroista on arvofilosofia. Ihminen liittyy arvot yleensä talouteen tai käsitteisiin hyvä ja kaunis. Tiivistetysti arvokas on hyvä, jolloin

hyvä asia koetaan arvokkaaksi asiaksi. Arvofilosofia jaetaan arvolajeihin, joihin kukin arvo sijoittuu. Näihin lajeihin kuuluvat biologiset, esteettiset, hedoniset, hyvinvointi-, minä-, sosiaaliset, valta-, vitaleiset ja uskonnolliset arvot. Ihminen laittaa oman arvomaailmansa mukaisesti nämä eri arvot tärkeysjärjestykseen ja toimii niiden pohjalta. Nykyajalle tyypillistä ovat yleiset arvostiridiat, joita ihmiset kohtaavat päivittäin omista valinnoistaan. Näiden arvostiriitojen ratkaiseminen ei aina ole helppoa, mutta arvotajien tärkeysjärjestykseen asettaminen auttaa ratkaisun tekemisessä. (Airaksinen & Lampi 2010, 12–14.)

Itseisarvo, kuten ystävyys, on arvokas itsensä vuoksi, eikä sitä tulisi käyttää välineenä muun päämäärän saavuttamiseksi. Hevonen tuntevana eläimenä omaa itseisarvon ja on näin ollen arvokas itsessään. Sen itseisarvoa ei vähennä sen käyttö välineenä. Välinearvo on asialla, jota käytetään toisen asian tai arvon saavuttamiseksi. Usein välineinä käytettävillä asioilla on haittavaikutuksia, kuten esimerkiksi autoilla, joita käytetään liikkumiseen, jolloin ne saastuttavat ympäristöä. Arvojen saavuttamiseksi tarvitaan välineitä, jotka ovat omassa tehtävässään tarpeellisia. Hevosen käyttö välineenä ansaita rahaa täyttää välinearvon määritelmän. Lopputuloksena on taloudellinen hyöty eli hevosen kilpailutus voitosta ja vedonlyöjien tarpeiden tyydyttäminen, minkä välineenä hevosta käytetään. (Airaksinen & Lampi 2010, 14–15; McManus, Albrecht & Graham 2013, 142–143.)

Tosiasiat ovat suhteessa arvojen kanssa. Tosiasioilla tarkoitetaan faktoja eli miten jokin asia on maailmassa. Tästä hyvänä esimerkkinä toimii väkiluku eri maissa tai koko maapallolla. Voidaan sanoa, että jos kaikki arvostavat varakkuutta, on se silloin arvo ja hyvä asia. Pelkän asian arvostaminen ei tee sitä arvokkaaksi, kuten esimerkiksi varakkuus ei yksin tee useimpia ihmisiä onnelliseksi. Arvostus on näin ollen psykologinen asia, sillä ihmiset voivat arvostaa asioita, jotka eivät ole aitoja arvoja. (Airaksinen & Lampi 2010, 15.)

2.2 Filosofinen käsitys eläimestä

Eläimen ja ihmisen käsitys on riippuvainen aikakaudesta. Mitä ihminen mieltää ihmisellä ja mitä eläimellä? Vallitsevan aikakauden eläinkäsitys heijastuu eläinten kohteluun. Filosofinen käsitys nykypäivän hevosesta olentona on jaettavissa kahteen eri suuntaukseen. Behaviorismi tarkastelee hevosta sen vaistojen kautta. Näin ollen hevosen reaktiot ovat vaistotoimintaa, joka on lajille tyypillistä, ja oppiminen tapahtuu ehdollistumalla. Intentionalistinen suuntaus tarkastelee hevosen olevan olento, joka pystyy oppimaan enemmän kuin vaistotoiminta ja ehdollistuminen rajoittavat. Hevosen käyttäytymiseen ja luonteeseen vaikuttavat ympäristö ja oppimistilanteet. Lisäksi kukin hevonen on oma persoonansa, eli yksilöllisiä piirteitä esiintyy. Näiden suuntauksien jalkautuessa käytäntöön, on tuloksena sekoitus molempia. Toisaalta hevosta kohdellaan lajin edustajana, mutta myös yksilönä, joka kykenee tuntemaan. (Pitkänen 2008, 155–156.)

Antiikin varhaisessa luonnonfilosofiassa eläimet miellettiin sielun omaaviksi olennoiksi kunnes Aristoteles määritteli ihmisen järjen erottavan sen muista eläimistä. Aristoteleen filosofiassa eläinten lisäksi järjettömiä olivat

myös naiset ja orjat. Myöhemmin tätä oppia tukivat teologiset filosofit, jotka käyttivät uskontoa tukemaan ihmisen ja eläimen erottelua. Uuden ajan alussa vallinneen käsityksen mukaan eläin oli kipua tuntematon kone, jolla ei ollut tietoisuutta tai tunteita. Vasta 1800-luvulla edettiin filosofisesti tärkeään päätelmään: kykeneekö eläin kärsimään? Tällöin ei enää ollut pääkysymyksenä se, onko eläimellä järkeä. (Pitkänen 2008, 155–156.)

Eläintutkimuksen perustuminen täysin behavioristiseen suuntaukseen on vähenemässä, sillä eläinten tietoisuus on kiinnostava ja avoin asia. Yleisesti tunnustettua on eläinten kärsimäkipu sekä tunteiden tunteminen. Hevostutkimuksessa intentionalistit korostavat, että hevosten käyttäytymiseen vaikuttavat yksilölliset temperamentit sekä tunne-elämät. Sen vuoksi hevonen on oppiva ja tunteva lajinsa edustaja, mikä johtaa ihmisen ja hevosen väliseen vuorovaikutukseen. Tämä käsitys, hipposentrisyys eli hevoskeskeisyys, on käytännössä hevosen ominaisten piirteiden kunnioitusta eikä inhimillistämistä. (Pitkänen 2008, 157–159.)

2.3 Eläinetiikka ja -moraali

Eläinetiikka perustuu siihen, ettei eläimille saa aiheuttaa turhaa kärsimystä. Tässä ilmaisussa esiintyvä ”turha kärsimys” on pohdintaa aiheuttava, sillä kaiken kärsimyksen ollessa turhaa, mitä on tarkalleen ottaen turha kärsimys? Lisäksi kulttuurilliset erot esimerkiksi eläinten teurastamisessa tulevat esille, sillä eläinten kannalta kärsimys on turhaa, mutta joissain kulttuureissa etenkin uskonnon normit menevät eläinetiikan edelle. Monissa kulttuureissa eläimet ovat vielä nykyäänkin pyhiä, mikä johtuu vallitsevasta uskonnosta eikä etiikasta. (Airaksinen & Lampi 2010, 87–88.)

Ihmisen suhde eläimiin riippuu niiden käyttötarkoituksesta. Lemmikkieläimiä kohdellaan eri tavoin kuin tuotanto- tai tuhoeläimiä. Ihminen on asettanut lemmikkieläimet asemaan, joissa ne yleensä koetaan moraalisisina yksilöinä, joilla on oikeuksia. Niiden toiveet ja halut pystytään arvioimaan käyttäytymisen ja kehonkielen perusteella verbaalisen kommunikointitaidon puuttuessa. (Airaksinen & Lampi 2010, 88.)

Talous ja kulttuuri-filosofiset perinteet hallitsevat länsimaaisessa kulttuurissa. Talous on merkittävässä asemassa ja eläimet ovat useimmiten vain tuotantolukuja, sillä filosofiset perinteet määrittelevät ne yksilöarvottomiksi olennoiksi. Minkälaista on siis moraalisesti hyväksyttävä eläinten käyttö? Onko talous ja perinteet arvoasteikossa ensimmäisinä vai pitäisikö asioita tarkastella enemmän eläinsuojeluyönteisempien moraalikäsitysten pohjalta? Keskustelua käydään normaalissa arjessa ihmisten ilmaistessa omia mielipiteitään. Käytännössä keskusteluilta puuttuu yhteinen kieli, sillä eläinten käyttäjät korostavat eri asioita kuin niiden käytön vastustajat ja kritisoijat. Tämä johtaa turhautumiseen ja kysymys eläinten arvosta sekä oikeista käyttötavoista pysyy ratkaisemattomana. (Aaltola 2004, 15–16.)

Eläimien perusoikeudet ovat oikeus tuskattomaan elämään, oikeus hyvinvointiin ja oikeus elämään. Saako hevosen tappaa? Miten ihminen suhtautuu hevosen kuolemaan? Muiden eläinten tavoin hevosen tavoitteena on säi-

lyä hengissä ja välttää kipua juuri tässä järjestyksessä. Ihminen on sensitiivinen eläinten kivuille ja kärsimyksille. Pitäisikö ottaa huomioon eläimen oma pyrkimys säilyä hengissä? Elämänmyönteinen etiikka on taustafilosofia, joka ohjaa eläinten oikeuksia. Hyvänä koetaan kaikki mikä ylläpitää ja suojelee elämää, pahana koetaan elämän vahingoittaminen ja tuhoaminen. Mittarina yhtälössä toimii elämän itseisarvo. (Vilka 2011, 117–119.)

2.4 Eettiset kysymykset

Eettisille kysymyksille tyypillistä on niiden monitahoinen ulottuvuus, jolloin niihin ei ole selkeitä ja yksinkertaisia vastauksia. Useasti eri tilanteissa on vaikea havaita kysymystä ja sitä pohdittaessa se voi tarkentua tai muuttua. Eettiset kysymykset poikkeavat tutkimuksellisista kysymyksistä siinä, ettei eettisiä kysymyksiä voida ratkaista mittausten, kokeiden, rakennettujen havaintojen tai loogisen ajattelun avulla. (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 22.)

Etiikkaa voidaan ajatella taitona, jonka avulla voi tehdä tietoisia ja perusteltuja ratkaisuja. Sen mieltäminen taidoksi ratkaisuja perusteltaessa sopii länsimaiseen yhteiskunnalliseen ajatteluun. Eettistä pohdintaa tulisi harrastaa päivittäin, sillä harvoin monesta vaihtoehdosta vain yksi on selkeästi paras kaikista näkökulmista. Päätöksenteon analysoinnissa käytettävä etiikka auttaa tiedostamaan eri prosesseja, jonka avulla kukin voi soveltaa omia arvojaan käytäntöön. (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 24.)

Eettisesti perusteltuja päätöksiä ei välttämättä synny vaikka eettiset taidot olisivat hyvät. Hyvät teot eivät aina seuraa hyviä päätöksiä. Näitä kutsutaan taitojen ja todellisuuden ristiriidoiksi, joita ymmärretään päätöksen tekoa edeltäneen prosessin avulla. Ensimmäiseksi täytyy tunnistaa eettinen kysymys ja sen olemassaolo. Seuraavaksi on kysymykseen reagointi, eli sen pohtiminen eri näkökulmista ja päätyminen mahdolliseen ratkaisuun. Ratkaisun löydyttyä on asennoiduttava sen toteuttamiseen, mikä saattaa olla haastavaa. Tämä johtuu siitä, että halu olla eettisesti hyväksyttävä on vain yksi halu muiden joukossa. Viimeisenä pohditaan oman ratkaisun kestävyttä ja eettistä lujuttua ulkopuolisten tarkastelussa. Tämän tavoitteena on pohtia omaa lähestymistapaansa eettisten kysymysten saralla. (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 26–29.)

3 HEVOSETIIKKA

Hevoseetiikassa tavoitellaan hevosen kasvattamista hyväluontoiseksi, jolloin hevonen ei vahingoita itseään, toisia hevosia eikä ihmisiä. Ihmisen pitää myös muistaa hyvät tavat hevosia kohtaan eli tervehtiminen ja kotirauhan antaminen tallissa. Hevosen ja ihmisen välillä tulisi vallita molemmin puolinen kunnioitus ja ihmisen tulisi ottaa huomioon hevosen oikeudet. (Vilka 2011, 115.)

Ihmisen suhde eläimeen muuttuu, kun siirrytään harrastamisesta kilpailemiseen, jolloin ongelmien esiintymisen riskit kasvavat. Erilaisia suuntauksia

pehmeästä kovaan käsittelyyn näkee eläinten kasvatuksessa ja valmennuksessa. Raha ratkaisee usein ”huonompien” yksilöiden kohtelun, eli niistä tulee helposti ongelmajätettä. Suomessa ongelma on etenkin niiden ravihevosten kohdalla, jotka ovat loukkaantuneet tai lahjattomia sekä siitokseen kelpaamattomia. Kilpakentillä tehdyt hyvät suoritukset eivät välttämättä kerro yksilön hyvinvoinnista tai sen eettisestä kohtelusta. (Tuomivaara 2008, 59–60.)

3.1 Hevosurheilu

Piiska tai raippa on ollut ja on vieläkin hevosurheilussa symboli. Piiskaa käytetään vauhdittamaan ravihevosiä tai ratsastuksessa rangaistukseen sekä merkkien antamiseen, eli ihminen mieltää hevosen ja piiskan kuuluvan yhteen. Raippa on koulutusväline ja apujen vahvistus eikä lyömistä varten, mutta käytännössä hevosiä usein lyödään. Onko se tarpeellista? Johtuiko hevosen tekemä virhe, joka johti raipalla lyömiseen, ymmärtämättömyydestä vai tottelemattomuudesta? Onko raipan käyttämisestä hyötyä ja voitaisiinko pärjätä myös ilman sitä? Tavalliset tuntiratsastajat käyttävät raippaa usein hevosen vauhdittamiseen, joten onko sen käyttö totuttu tapa josta ei haluta luopua? Tavoitteena olisi kehittää hevosymmärrystä ja tähdätä lempeisiin hevostaitoihin, jolloin tärkeimpinä asioina olisivat hevosen ja ihmisen hyvinvointi sekä turvallisuus. (Vilka 2011, 122–123.)

Ihminen urheilijana pystyy päättämään omasta treeniohjelmastaan ja arvioimaan urheiluun liittyviä riskejä, jolloin ihminen on täysin tietoinen valinnastaan ja siitä mahdollisesti aiheutuvista loukkaantumisista. Hevosurheilussa näin ei ole. Ihmisen kumppanina on hevonen, joka ei pysty kertomaan suoranaisesti, että se on väsynyt, stressaantunut tai kipeä. Hevosen lähettämät signaalit sen omasta tilasta usein ymmärretään väärin tai jätetään huomioimatta. Tällöin voidaan kysyä, onko eettisesti oikein käyttää hevosta sellaisissa aktiviteeteissa, joissa on mahdollisuus loukkaantua tai siitä aiheutuu hevoselle liikaa stressiä. Hevosesta riippuen stressitasot vaihtelevat ja mikä on liikaa toiselle saattaa olla vielä hyväksyttävää toiselle. Tärkein apuväline on tunnistaa stressioireet ja toimia hevosen parhaaksi. Mikä on liikaa stressiä? (Skipper 2005, 205–206.)

Hevosalalla arkipäivää on ihmisten kaksitahoinen suhtautuminen hevosiin. Toisaalta toimintaa säätelevät taloudelliset asiat ja toisaalta hevosiin kohdistuva intohimo, jonka vuoksi moni on ensisijaisesti lähtenyt hevosalalle. Hevosurheilussa ihmisen suhde hevoseen välineenä on suurehko, sillä hevosiä kohdellaan usein välinearvon omaavina eikä itsessään arvokkaina kaupallistamisessa. Käsitys hevosesta tavarana, hevosten hoidon ja hyvinvoinnin näkökulmasta, voi mahdollisesti olla eettisesti kelvoinen, mutta vapauden, tietoisuuden ja itseisarvon näkökulmasta täysin vastakkaista. Kuitenkin hevosen käyttö tavarana altistaa epäeettiselle kohtelulle, sillä vahvat hyvinvoinnin suojat puuttuvat. Käytännössä hevosalalla työskentelevien tulisi yrittää sovittaa hevosen välineellistämisen ja itseisarvon kestävästi yhteen. (McManus ym. 2013, 144–145.)

3.2 Eläinlääkintä

Hevosten lääkinnässä avainasemassa toimivat eläinlääkärit. Urheiluhevosten eläinlääkärit kohtaavat työssään potentiaalisia konflikteja, sillä he ovat vastuussa hevosten hyvinvoinnista ja vastaavat valmentajalle sekä omistajalle siitä, että hevosella on parhaat edellytykset kilpailemiseen lääketieteellisestä näkökulmasta. Hevosurheilussa kattojärjestönä toimiva FEI (Fédération Equestre Internationale) säätelee kilpailuissa toimivien eläinlääkäreiden velvollisuudet ja vastuut. Näihin kuuluvat lääkeaineiden hallinta ja dopingtestaus, jolloin niitä koskevissa tilanteissa on melko helppoa tehdä eettistä käyttäytymistä tukeva päätös. Kuitenkin lääkeaineiden sääntely pois lukien, muita sääntöjä eettisesti hyväksyttävistä päätöksistä, koskien kilpailujen välisiä hoitoja, ei ole kovin paljoa saatavilla. Urheiluhevosten hoidolla haetaan lyhytkestoista suoritusta, kun taas harrastehevosilla hoidon tavoitteena on elämän laatu, pitkäikäisyys, terveys ja hyvinvointi. Konfliktit eri tahojen välillä aiheuttavat paineita eläinlääkäreille toimia eettisesti oikein koskien itsenäisyyttä, luottamuksellisuutta sekä hoidon perusteluita. (Campbell 2013, 535–537.)

Tiedon tallentaminen loukkaantumisista ja vammoista kilpailutilanteissa sekä niiden välillä mahdollistaa eläinlääkärit antamaan olennaista tietoa ilman asiakkaan luottamuksen rikkomista. Tämän kehittäminen kaikkia hevosurheilulajeja koskevaksi tuottaisi tärkeää tietoa urheiluhevosten vammojen tyypistä sekä syistä. Eläinlääkärit voisivat käyttää tätä tietoa etsiäkseen ratkaisuja, joilla urheiluvammoja voitaisiin vähentää ja hoitaa paremmin. Se on eettisesti tärkeä aihe ja lisätutkimusta tarvitaan, jotta sen hyöty tulisi käytäntöön. (Campbell 2013, 539.)

Kaviokuume on tautina ennalta-arvaamaton, aiheuttaa usein kovaa kipua ja liikkumisvaikeuksia sekä sen paranemisaika on pitkä. Tauti aiheuttaa haastavia eettisiä pulmia niin hevosen omistajille kuin eläinlääkäreillekin. He yrittävät verrata toisiinsa asioita, joita on äärimmäisen vaikea verrata: eläimen kärsimys, ennalta-arvaamaton taudin eteneminen, kyseenalainen mahdollisuus parantua täysin, hevosen rajattu käyttö kaviokuumeen jälkeen, taloudellisesti vaativa hoito, taloudellinen menetys menestyneen hevosen tapauksessa, kulut ”pullaponin” pitämisestä sekä eläimen turhautuminen tai kärsimys toipumisajan aikana. Jokaisessa kaviokuumeetapauksessa joudutaan erikseen miettimään mihin raja vedetään. Eettisesti harmaalla alueella mielipiteet vaihtelevat ihmisestä riippuen, jolloin yksinkertaisia ratkaisuja on hankala löytää. (Fiester & Mann 2004, 103.)

Pahassa kaviokuumeetapauksessa voi olla kaksi ääripäätä. Toisessa hevonen on taloudellisesti niin arvokas, että se halutaan pitää hengissä elämän laadusta ja hevosen kärsimyksistä riippumatta. Toinen tapaus on sellainen, missä omistajan tunteet hevosta kohtaan ovat niin voimakkaat, että hevosen hyväksi tehdään kaikki mahdollinen, vaikka se ei osoittaisi toipumisen merkkejä. Molemmissa tapauksissa eläimelle paras ei välttämättä ole ihmiselle paras. Mutta mihin vedetään linja? Eläinlääkäri voi suositella eri vaihtoehtoja ja ohjeistaa hoidossa, mutta päätös on aina hevosen omistajan tehtävä. Yleiset lait ovat mustavalkoisia sekä usein helposti ymmärrettäviä, mutta tiedetäänkö koskaan hevosyksilön omaa näkemystä? Miksi toinen an-

tautuu ilman taistelua, kun taas toinen taistelee ja selviytyy pienestä todennäköisyydestä huolimatta? Kenen elämän laatua tarkastellaan, kun linjaus tehdään? Kenen kärsimystä halutaan vähentää? Eläinten ollessa kyseessä eettiset tarkastelut ovat samankaltaisia tunteellisten tarkasteluiden kanssa. Näiden lisäksi ovat myös taloudelliset, lääketieteelliset sekä lailliset tarkastelut tehtävä, mutta kussakin tapauksessa ne saavat eri painoarvot. (Fiester & Mann 2004, 103–105.)

Eutanasia on aina yksi vaihtoehtoista, kun mietitään hevosen hoidossa tehtäviä linjauksia. Tilanteen ollessa sellainen, että eutanasiaa harkitaan, on vaihtoehtona sen lisäksi hevosen hoitaminen lääketieteen keinoin. Kärsimyksen päättämiseksi eläinlääkäreillä on vaihtoehtona eutanasia. Mutta onko siitä tullut niin rutiininomaista, että muita vaihtoehtoisia hoitomuotoja ei edes välttämättä harkita? Eutanasia on eläinlääkinnässä käytetty vaihtoehto eläimen parhaaksi, jos sen hoitaminen ei ole lääkinnällä tai taloudellisista syistä mahdollista. Se mielletään eläimen kärsimyksen lopettamisena, joka on eläimen parhaaksi juuri sillä hetkellä. Tällöin se on yksi inhimillisimmistä vaihtoehtoista hevosen kärsimyksen päättämiseksi. Kuitenkin sen vaihtoehdon ollessa saatavilla, omistajan päätös jatkaa hoitamista ja näin ollen pitää hevonen hengissä, voi vaikuttaa itsekkäältä ja julmalta teolta eikä ole välttämättä eläimen parhaaksi. Tällainen moraalinen kritisointi on aiheellista vain, jos todellisuudessa hevosen parhaaksi olisi sen lopettaminen. (Fiester & Mann 2004, 106–107.)

3.3 Hyvinvointi

Monet hevosen kanssa tehtävät asiat hevosen koulutuksessa sekä käytössä voivat aiheuttaa haittaa hevosen hyvinvoinnille. Tämä ei välttämättä näy fyysisenä ongelmana, kuten vammoina tai rasituksena, vaan vaikuttaa negatiivisesti hevosen psyykkiseen hyvinvointiin. Hevospiireissä tunnettuja esimerkkejä ovat koulutus- ja ratsastustekniikat, jotka sisältävät rangaistuksia tai äärimmäistä kontrollia. Lisäksi sellaisten varusteiden käyttäminen, joilla voidaan potentiaalisesti aiheuttaa kipua ja kärsimystä hevoselle, on hyvä esimerkki. Myös asiaton apuvälineiden, kuten raipan ja kannusten käyttö, kuuluu samaan kategoriaan. Myös pitkäaikaisen vastuun ottaminen hevosesta on ongelma, sillä usein omistajan halutessa pois vastuusta, hevonen joutuu omistajuuden jatkuvan vaihtumisen kierteeseen. (Jones & McGreevy 2010, 197–198.)

Lait, säännökset ja ohjeet eivät suojele täysin hevosen hyvinvointia. Yleinen huomio hevosalalla kiinnittyy kaikkein näkyvimpiin ongelmiin, kuten vakaviin loukkaantumisiin ja kuolemantapauksiin. Realistisesti ajatellen suurin osa mediasta ei kiinnostu pullback-turpahihnojen käytöstä kouluratsastuksessa, painotettujen suojien käytöstä esteratsastuksessa tai kovien kuolainten käytöstä reining-apujen opettamisessa. Nämä ovat kuitenkin tärkeitä asioita hevosten hyvinvoinnin kannalta ja enenevässä määrin hevosalalla toimivien ihmisten mielestä. Sen määrittelemiseksi, mitä voi hevoselle tehdä huvin vuoksi, tarvitaan objektiivisia hyvinvoinnin mittareita sekä sivistyneempiä eettisiä rajoja kuin laki ja säännökset tällä hetkellä vaativat. (Jones & McGreevy 2010, 199.)

Yksilötasolla hevosten kanssa työskentelevät ovat avainasemassa hevosten hyvinvoinnin parantamisessa. Hevosten ”käyttäjät” ovat eettisesti vastuussa kaikista toimistaan ja tekemisistään, jotka he suorittavat hevosten kanssa. Ei ole oikein olettaa, vaikka muut tekevät niin tai laki sen sallii, että se olisi sallittua eettisesti. Hevosia valmentavien ja ratsastavien ihmisten tulisi ymmärtää toimiansa vaikutukset ja miten ne ovat oikeutettuja. He ovat eettisesti velvollisia minimoimaan omien toimiansa vaikutukset hevosiin, mikä tarkoittaa aktiivisesti parempien toimintatapojen etsimistä ja kehittämistä sekä riskinoton vähentämistä. (Jones & McGreevy 2010, 201.)

4 HEVOSKULTTUURI

Hevonen kesytettiin noin 6 000 vuotta sitten. Tänä aikana ihmisten elämäntavat ja -tyylit ovat muuttuneet moneen kertaan valtakuntien noustessa ja romahtaessa. Hevosen rooli tässä kulttuurin kehityksessä nykyaikaan on keskeinen ja moniosainen, sillä juuri hevonen on mahdollistanut kehityksen monipuolisten käyttöominaisuuksiensa vuoksi. (Pitkänen 2008, 153–154.)

Hevosen asema eri kulttuureissa juontaa juurensa historiasta nykypäivään sen perusteella, mihin hevosta on alun perin käytetty ja mihin sitä nykyään käytetään. Monipuolisuutensa vuoksi hevonen on useimmiten hyötyeläin, eli urheilu-, työ- tai liikkumisväline. Hyötykäytön rinnalla hevonen voi pelkästään olla lemmikki ja ystävä, jolloin sen arvoa ei mitata tuoton perusteella vaan psykologisen arvon perusteella. (Pitkänen 2008, 153–154.)

4.1 Historia

Jääkauden aikana villihevonen eli aroilla, joita myös ihmiset asuttivat. Tuon ajan eurooppalaiset metsästäivät hevosia ravinnoksi ja saattoivat saalistaa koko lauman keralla. Jääkauden jälkeen hevoscannat pienenevät oleellisesti Euroopassa luultavasti sekä metsästyksen että metsittymisen vaikutuksesta. Luolamaalauksissa etenkin Ranskassa hevoset esiintyvät usein, millä tutkijat arvioivat olevan lähinnä uskonnollisia enemmän kuin ravinnollisia merkityksiä. (Viranta-Kovanen & Mannermaa 2013).

Villihevonen kesytettiin kotieläimeksi aikakautena, jolloin metsiä alettiin raivaamaan viljelymaiksi. Nämä varhaisimmat käyttötavat olivat, arkeologisten löydösten mukaan, työjuhtana ja liikkumisvälineenä kulttuurista riippuen. Kesytämisen seurauksena ihmiset liikkuivat entistä enemmän ja valjastivat hevosen sodan välineeksi. Tämän seurauksena hevosen merkitys eri kulttuureissa oli ensisijaisesti sodankäynnissä ja toissijaisesti kulkuvälineenä ja työjuhtana. (Viranta-Kovanen & Mannermaa 2013; Nenonen 1999, 304–305.)

4.1.1 Uskonto

Hevosen käyttö uskonnollisissa rituaaleissa on monin paikoin vanha tapa, sillä jo kivikaudella ihmisten mukana haudattiin eläimiä tai ruhojen osia

evääksi matkalle tuonpuoleiseen. Vainajan mukana on myös haudattu kokonaisia hevosia, joiden merkityksenä on todennäköisesti ollut vainajan vartioiminen. Hevosten uhraaminen ja hautaaminen olivat yleisiä perinteitä esimerkiksi Egyptissä Theban kaupungissa sekä slaavilaisissa, kelttiläisissä ja germaanisissa kulttuureissa. (Viranta-Kovanen & Mannermaa 2013).

Skandinaviassa hevosuhriperinne oli vahva etenkin viikinkien keskuudessa. Hevosta käytettiin samoilla tavoilla kuin muuallakin, mutta sen merkitys mytologiassa oli suuri. Tämän vuoksi hevosia uhrattiin sotureiden hautajaisissa ja erityisinä juhlapäivinä. Uhrihevosen lihan syöminen kuului uskonnollisiin rituaaleihin, myös hautajaisissa uhrattujen hevosten lihat usein syötiin. Viikinkien haudoissa on yksi tai useampia hevosia kokonaisina tai paloina, joiden arvellaan olevan uhrilahjoja jumalille tai kulkuneuvoja tuonpuoleiseen. (Viranta-Kovanen & Mannermaa 2013).

Hevosen uhraaminen ja syöminen liittyivät pakanallisiin uskontoihin. Paavi Gregorius III kielsi 700-luvulla hevosen lihan syönnin, jolloin katolisen kirkon vaikutusalueella Euroopassa hevosen lihaa ei pidetty enää ruoaksi soveltuvana. Sittemmin useat maat, kuten Ranska ja Italia, ovat laillistaneet hevosen lihan syönnin ja palauttaneet sen osaksi maiden ruokakulttuuria. (Viranta-Kovanen & Mannermaa 2013).

Myyteissä hevonen esiintyy elämän, oikeudenmukaisuuden, valon ja voiman symbolina, mutta myös kuoleman ja pimeän voimien edustajana. Esimerkiksi Pegasos, joka esiintyy kreikkalaisessa mytologiassa, syntyi Medusan verestä. Hevonen on toiminut myös viestinviejänä kuolleiden ja elävien välillä. Islamilaisessa tarustossa siivekäs Alborak oli hevonen, jolla profeetta Muhammad teki matkan saadakseen haltuunsa elävien ja kuolleiden salaisuudet. (Pitkänen 2008, 160.)

4.1.2 Ihminen ja hevonen

Hevonen symboloi ihmisen sosiaalista asemaa yhteiskunnassa. Mahtimieheksi miellettiin jo keskiajalla ratsain kulkeva mies. Korkeimmalla sosiaalisessa hierarkiassa olleet omasivat suurimmat ja hienoimmat hevoset, mikä kertoi vauraudesta ja hyvästä asemasta. Kärryjen ja vaunujen kehittyminen toi uuden tavan esitellä sosiaalista asemaa niiden koolla, tyylillä ja koristeilla. Sittemmin auto korvasi hevosen sosiaalisen aseman symbolina. (Nenonen 1999, 319–320.)

Ihmisen toimintaa hevosten kanssa on säädellyt pitkälti hevosen luonne ja koulutustaso. Hevosmiestaidot vaikuttivat vahvasti jokapäiväiseen tekemiseen, sillä mies hoiti hevosen kun emäntä huolehti muusta karjasta. Hevosen hallitseminen perustui kahden elävän olennon väliseen vuorovaikutukseen. (Nenonen 1999, 320–321.)

Tuomiokirjoista löytyy monia hevosen vahingoittamista koskevia tapauksia. Useimmissa tapauksissa valitettiin kannusten käytöstä, kun hevosen kyljet oli potkittu verille. Hevosmiestaitojen puutteesta kertoo säälimättömän kannusten käytön lisäksi kohtelu. Hevosta lainattaessa tai vuokrattaessa ei hevosta lainannut henkilö aina välittänyt hevosesta samoin kuin

isäntä. Lainaaja yritti päästä perille määränpäähän mahdollisimman nopeasti, jolloin hevosen kunnosta ja tarpeista ei välttämättä välitetty. Tämä ilmeni usein hevosen levon, syötön ja juoton laiminlyöntinä. Kestiekievariasetuksissa pyrittiin säätämään vuokrattavan kyytihevosen enimmäiskuormaa, sillä matkalaiset pyrkivät lastaamaan kuormaan kohtuuttomasti säästääkseen kustannuksissa. Tällainen kuorma oli usein kohtuuton taakka hevoselle, minkä vuoksi asetettiin vuonna 1649 kestiekievariasetuksissa määritelmä enimmäiskuormalle. Asetus koski kuitenkin vain kievareiden vuokrahevosia, eikä näin ollen koskenut kaikkia yleisillä teillä hevosen kanssa liikkuvia. (Nenonen 1999, 322; 327–328.)

Kotieläimistä hevonen ruokittiin yleensä ensin, mikä kertoo sen arvosta isäntävälle. Hevosen oli oltava hyvässä kunnossa talvella, jolloin sillä taitettiin pitkät matkat ja tehtiin metsätöitä. Tämän vuoksi hevonen sai yleensä suurimman osan heinistä ja kuroista. Rehun ollessa vähäistä syötettiin hevoselle apetta, joka saattoi koostua erilaisista rehuaineksista kuten puimajätteistä, oljista, naateista sekä kuusenneulasista. (Nenonen 1999, 324.)

4.2 Nykypäivänä

Viime vuosikymmeninä on siirrytty miehisestä hevuskulttuurista naiselliseen. Miehisessä hevuskulttuurissa on vuosisatojen aikana hevonen seissyt ihmisen rinnalla taisteluissa ja arkisissa askareissa, jolloin miehestä ja hevosesta on muodostunut tiivis parivaljakko. Tämä perustuu selviytymiseen yhdessä, mutta ei välttämättä ymmärtämiseen, mikä on osittain selitys ilmenneelle hevosten karulle kohtelulle. (Pitkänen 2008, 154–155.)

Naisellinen eli feminiininen hevuskulttuuri taas korostaa hevosen ymmärtämistä, ihmisen ja hevosen väliseen suhteeseen jalostamista sekä psyykkisen hyvinvoinnin edistämistä. Nykypäivän hevonen on suurimmassa osin ystävä ja lemmikki. Tämä kuitenkin johtaa usein hyvää tarkoittavaan asiantuntemattomuuteen sekä harkitsemattomaan elämyshakuisuuteen. Esimerkkinä voidaan luetella hevosen inhimillistäminen ja siitä huolehtiminen ilman tarvittavia tietoja. Hevoset ovat nykyään suurimmaksi osaksi huomattavasti paremmin kohdeltuja kuin muutamia vuosikymmeniä sitten. (Pitkänen 2008, 154–155.)

Nykypäivänä hevonen on Suomessa joko ravuri tai ratsu ja useimmille alalla työskenteleville tulonlähde. Yksityisessä käytössä olevan hevosen ylläpitämiseen menee enemmän rahaa kuin mitä se tuottaa, jolloin se luokitellaan harrastekäytöksi. Yksittäiset ja ilman lajitovereiden seuraa olevat hevoset muodostavat voimakkaan siteen ihmiseen korvaten näin lajitoverin mahdollista puutetta. Kuitenkin ihmisen lailla hevonen tarvitsee lajitovereiden seuraa toteuttaakseen lajikohtaista sosiaalista käyttäytymistään. (Vilkkä 2011, 119–120.)

Hevonen eroaa seuraeläimenä esimerkiksi koirasta siinä, että se asuu talissa. Sen luo mennään sitä hoitamaan ja harrastamaan, jolloin hevosen päivittäinen kanssakäyminen ihmisen kanssa jää rajalliseksi. Usein hevonen hankitaan täysikasvuiseksi, jolloin se on vakiintunut tavoiltaan ja luonteel-

taan omaksi persoonakseen. Ihmisen työskennellessä hevosen kanssa varasta asti myös näiden kahden välinen suhde on luultavasti erilainen kuin täysikasvuisena hankitun hevosen ja ihmisen välillä. (Vilkkä 2011, 120.)

5 KOMMUNIKAATIO

Jokainen hevonen on yksilö. Ihmiseen luottaminen ja yhteyden luominen vie aikaa hevosesta ja ihmisestä riippuen. Mikäli ihminen ymmärtää hevosen luonnetta, voi hän luoda yhteyden hevoseen nopeammin ja yksilöllisyyden rajoittamatta. Hevosen kanssa kommunikaatio vaatii ihmisen ymmärrystä hevosen luontaisiin vaistoihin ja tarpeisiin. Tällöin sekä ihminen että hevonen puhuvat samaa kieltä ja näin koulutus sujuu kitkattomammin. (Roberts 2013, 3.)

Robertsin (2013, 6) mukaan hevosten kommunikaatiota voidaan kutsua Equus-kieleksi. Kieli koostuu kehonkielestä ja ääntelystä. Suurin osa kommunikoinnista tapahtuu kehonkielellä ja huomattavasti pienempi osa ääntelemällä. Ihmisten kanssa elävien hevosten keskuudessa ääntely on yleisempää, ja se viestii yleensä hevosen olinpaikkaa toisille hevosille. Tämä elementti ei ole luonnossa eläville hevosille yhtä tärkeä, eikä muodosta suurta osuutta hevosen kommunikoinnista. Tekemistään havainnoista Roberts on muodostanut kuvan, kuinka eleitä tulkitaan ja miten niihin voidaan reagoida.

5.1 Ihminen luonnostaan

Ihmisten kommunikaatiota ajatellaan usein sanallisena, mutta noin 80 % ihmisten viestinnästä on kehonkieltä. Intonaatio sekä äänenvoimakkuus kertovat puhujan käytöksen ohella selvästi enemmän kuin sanat, joita puhuja käyttää. Hevonen voi oppia reagoimaan tietynlaisiin sanoihin, mutta tämä on opittua käytöstä eikä varsinaista kommunikointia. (Roberts 2013, 6–10.)

Ihmisten kesken kommunikaation erottaa eläinten välisestä kommunikaatiosta moniulotteisuus. Ihmisten keskisessä kommunikaatiossa viestit eivät ole yksiselitteisiä, vaan niillä voi olla monia merkityksiä. Hevosten kommunikaatiossa tällaista monitahoisuutta ei ole. Hevosen viestinnän päämäärä on säilyä hengissä ja selvittää näin vastapuolen aiheet eloonjäämisen kannalta. Tämä tulee ottaa aina huomioon hevosten kanssa kommunikoidessa. (Roberts 2013, 11–12; 17.)

5.2 Hevonen luonnostaan

Saaliseläimenä pakeneminen on hevoselle luontaista. Se välttää konflikteja pakenemalla, mikä on päinvastaista ihmisen käytökseen nähden saalista-jana. Hevoset tunnistavat ihmisen saalistajaksi ja näin ollen ihminen on aina mahdollinen uhka. Tämän vaiston hevosille on eloonjäämisen perusteella kehittynyt evoluutio. Kun hevosta halutaan kouluttaa, on sen luottamuksen

ansaitseminen äärimmäisen tärkeää. Tällöin ihmisen on osoitettava ai-keensa selkeästi hevoselle, jotta häntä ei pidettäisi vaarallisena saalistajana, vaan luotettavana johtajana. Kun hevonen luottaa ihmiseen, joka sitä kou-luttaa, muodostuu kumppanuussuhde, mikä mahdollistaa selkeän viestin-nän, yhteistyön ja edistymisen. (Roberts 2013, 4–9.)

Hevonen viestii enimmäkseen kehollaan, jolloin kehonkieli voidaan jakaa ilmeisiin sekä eleisiin. Ilmeikkyys perustuu silmiin, suuhun, sieraimiin ja korviin. Eleet ovat kauempaa havaittavia ja näin niiden viestintäsäde ulottuu selvästi ilmeitä kauemmas. Ihmisten kanssa kommunikoidessaan hevonen saattaa käyttää ääntään, kuten hirnahduksia ja hörähdyksiä. Osa ääntelystä tapahtuu myös esimerkiksi lisääntymiskäyttäytymisen yhteydessä hevosten välillä. (Kaimio 2004, 22–32.)

5.3 Vuorovaikutus

Ihmisen ja hevosen kohtaaminen on aina keskustelu. Hevonen tulkitsee pää-asiassa kehoamme ja sen lähettämiä viestejä. On tärkeää tiedostaa, mitä viestii omalla kehon asennolla ja eleillään. Ihmisen tulisi tiedostaa omat re-aktionsa ja pyrkiä muokkaamaan omaa käytöstään voidakseen kommuni-koida hevosen kanssa paremmin. Ajattelematon käytös tai itsehillinnän me-nettäminen ajaa hevosen käyttämään kaikkein primitiivisimpiä vaistojaan eli käytännössä usein pakenemaan uhkaavaa tilannetta. (Hill 2011, 105; Ro-berts 2013, 9–10.)

Ihmiset eivät ole kovin hyviä havaitsemaan hiljaisia signaaleja. Jos hevosen asettaa tilanteeseen, jossa ihminen puhuu ja elehtii, hevonen tarkkailee ih-misen eleitä ja toimii niiden mukaisesti. Ihminen ei välttämättä edes tiedosta antaneensa merkkejä, joiden perusteella hevonen toimii. Tällöin hevosen ja ihmisen keskeinen viestintä on eri aaltopituuksilla. Monet hevosen tekemät eleet, joita ihminen saattaa ajatella suloisiksi, voivat hevosten näkökulmasta katsottuna olla dominoivia. Ihminen omalla käytöksellään houkuttelee he-vosen käyttäytymään näin, vaikka hevosella ei siihen tarvetta olekaan. Esi-merkiksi ihmisen rapsuttaessa ja hyväillessä hevosta, se painaa päänsä ol-kapäälle ja näin osoittaa omaavansa korkeamman aseman. Ihminen tulkit-see tämän vain ystävyyden osoituksena. (Johnson, Haglund & Owenede 2008, 23–24.)

”Kehonkielellä tarkoitetaan, mitä eläin tai ihminen ilmaisee sijoittumisel- laan, asennollaan ja liikkumalla” (Hill 2011, 108). Havainnoidessasi hevo- sen viestintää tulee kiinnittää huomiota sen pään, kaulan ja asennon sijain- tiin. Tämän lisäksi korvien, hännän ja jalkojen liikkeillä on suuri merkitys viestin sisältöön. Näillä hevonen muodostaa selkeimmät merkit aikeistaan. Näitä edeltävät hienovaraisemmat merkit, joita oppii lukemaan hevosia tarkkailemalla. Tämä mahdollistaa ennakoinnin, kun ymmärtää hienovarai- sempia merkkejä hevosen aikeista. (Hill 2011, 108; 121.)

Hevosen vuorovaikutusta ihmisen kanssa auttaa hevosen hyvä muisti, joka tekee siitä oppivaisen. Oppivaisuus on se ominaisuus, jonka ansiosta hevo- nen sopeutuu erilaisiin oloihin ja pystyy työskentelemään ihmisen kanssa monissa eri tehtävissä. Hevonen kykenee yhdistämään ihmisen eleiden

muutoksia niitä seuraaviin tapahtumiin. Näin hevonen voidaan toiston avulla jopa opettaa reagoimaan toisin, kuin se luontaisen vaiston varassa toimisi. Hevoselle elekieli on ensisijainen viestintäväline, joten se oppii ihmisen tekemistä eleistä ihmisen sitä usein tiedostamatta. Ihmisen ei kuitenkaan ole helppoa viestiä hevosen kanssa tarkoituksenmukaisesti elekielellä, vaan se vaatii harjoittelua sekä johdonmukaisuutta. Samassa tilanteessa tulisi ihmisen käyttää samaa elehdintää kerta toisensa jälkeen, jotta hevonen voisi sitä ymmärtää niin kuin ihminen sen tarkoitti. (Pitkänen 2008, 159.; Kaimio 2004, 108–109.)

5.4 Arvojärjestys

Ristiriitatilanteita Suomessa aiheuttaa eniten ihmisten jopa liiallinen lempeys, joka perustuu yleensä siihen, että hevosta ei osata ajatella hevosenä. Laumaeläimenä hevonen hakee omaa paikkaansa arvojärjestyksessä myös ihmisen kanssa, jolloin se saattaa pyrkiä osoittamaan olevansa johtaja, jos ihminen käyttäytyy epävarmasti tai alistuvasti. Hevosen kanssa pitää pyrkiä olemaan ystävällinen, mutta arvojärjestyksessä sen yläpuolella, sillä huonosti käyttäytyvät hevoset, joiden käytös ei johdu kivusta, ovat yleensä tiedostaneet olevansa ihmisen yläpuolella. Ihmisen puuttuva auktoriteetti yhdistettynä ylilempeään hevosen käsittelyyn johtaa usein vihaisiin hevosiin, toki hevosen persoonasta riippuen. Ongelmallisten hevosten omistajat kuitenkin valitettavan yleisesti ylpeilevät salaa tilanteella. He ajattelevat, että heidän täytyy olla tavallista parempia pystyäkseen käsittelemään kyseistä hevosta. Aidosti hankalat hevoset ovat vaarallisia itsellensä ja muille ympärillä oleville, hevosille sekä ihmisille. Toki todennäköisesti ongelmahevoset ovat muita hevosia älykkäämpiä ja suorituskykyisempiä luonteensa vuoksi. (Nieminen 2011, 57–58.)

Arvojärjestys on hevosten laumassa elämisen ydin. Ellei sitä laumassa vielä ole, se täytyy selvittää uhkailemalla ja jopa tappelemalla. Nämä taistelut ovat tarpeellisia, sillä järjestyksen luotuaan lauma elää sulassa sovussa seuraavaan konfliktiin asti. Ihminen unohtaa usein, että hevonen kaipaa arvojärjestyksiä, sillä haluaa olla hevosen ystävä. Hevonen alkaa mieltämään itsensä johtajaksi tässä suhteessa, jos sitä mielistellään ja hemmotellaan eikä vahvisteta omaa johtajan asemaa. Ihmisen täytyy ansaita hevosen kunnioitus ollakseen suhteessa johtaja. Hevosta ei saa koskaan lyödä, sillä eihän hevoslauman johtajakaan pure ja potki alempiarvoisia jatkuvasti. Tätä mieltä ovat useat pehmeän käsittelyn kannattajat. Kuitenkin, jos arvojärjestys ei ole selvä, hevoset tappelevat välillä rajustikin. Samalla tavalla voi ihminen joutua tilanteeseen, jossa hevoselle joudutaan näyttämään oma paikkansa vahvempien keinojen avulla. Sen jälkeen tilanteen tulee rauhoittua, jos hevonen tietää oman asemansa. Fyysinen kosketus ja elehtiminen ovat hevoselle normaalia kanssakäymistä. Ihminen usein unohtaa sen, että hevonen ei ole ihminen, sillä ihmisen kommunikoidessa sanoilla, on toisen ihmisen lyöminen äärimmäisen aggressiivista. Hevoseen kohdistuva yksittäinen lyönti ilman apuvälinettä vastaa hevoselle toisen hevosen näykkäisyä. Eleenä se merkitsee hevoselle sitä, että ihminen ei ole hevosen pompoteltavissa, vaan haluaa tilaa ja kunnioitusta. (Nieminen 2011, 58–61.)

Hevoset ilmaisevat selkeästi nokkimisjärjestystä yleensä ahtaissa tiloissa ja ruokinnan yhteydessä. Muutoin lauman keskinäinen kanssakäyminen on monimuotoista ja vaihtelevaa. Kaikki hevosten keskeinen viestintä ei kuitenkaan liity arvojärjestykseen, eikä hevosen käyttäytyminen välttämättä liity toisiin hevosiin tai ole reaktio toisen hevosen käytökselle. Tämän perusteella voidaan olettaa, että kaikki hevosen käyttäytyminen ihmisen seurassa ei liittyisi jotenkin ihmiseen. Arvojärjestyksen selvittämisen lisäksi muita syitä hevosen käyttäytymiseen ihmisen läheisyydessä voivat olla esimerkiksi ympäristön aiheuttama pakoreaktio tai puolustautuminen epävarmassa tilanteessa. Jos ihminen päättelee tämän käytöksen olevan arvojärjestyksen selvittämistä ja rankaisee hevosta, sen käytös voimistuneen ajan kuluessa. (Kaimio 2004, 113.)

5.5 Kiitos ja rangaistus

Usein hevosen kanssa työskennellään kiitos ja rangaistus -menetelmän pohjalta. Molempien käytössä tärkeintä on ajoitus, sillä muutaman sekunnin päästä hevonen ei enää pysty yhdistämään syytä ja seurausta. Hyvänä kiitoksena toimii kehuminen, rapsutus tai taputus. Hevosta rangaistaessa se tulisi tehdä harkiten ja kohtuudella, jolloin rangaistus oikein ajoitettuna tukee hevosen oppimista. Sääntönä on hyvä pitää seuraavaa: ”Missä taito loppuu, siinä väkivalta alkaa”. (Nieminen 2011, 67.)

Hevosen koulutuksessa sen ja ihmisen välinen viestintä perustuu kiitoksen ja rankaisun vuorovaikutukseen. Usein rankaisu mielletään väkivallaksi ja julmaksi tavaksi, vaikka asioiden tekeminen vähän hankalaksi hevoselle on riittävä rankaisu itsessään. Kiitos voi olla passiivinen vaikuttaminen ja rangaistus avuilla vaikuttaminen hevoseen, joka saattaa kokea sen epämiellyttävänä. Luonnostaan hevonen on herkkä, mikä on ominaisuutena kommunikoinnin kannalta positiivinen asia. Liian kova ja monimutkainen viestintä aiheuttaa hevosen turtumisen viestintäkeinoihin. Ihmisen halutessa hevosen reagoivan toivotulla tavalla, täytyy pystyä havainnoimaan, milloin hevonen vastaa pyydetyllä tavalla. Tällöin hevonen tulee palkita oikeasta käytöksestä. Opetettaessa uusia asioita hevoselle, ei tule odottaa täydellistä suoritusta heti. Ihmisen täytyy pitää mielessä, että reagoimalla jotenkin, vaikka virheellisestikin, hevonen yrittää toimia pyydetyllä tavalla. Pahempi vaihtoehto olisi olla reagoimatta ollenkaan. Eihän lapsiakaan rangaista, kun he tekevät virheitä yrittäessään oppia esimerkiksi kävelemään. (Kyrklund & Lemkow 2013, 27-28.)

Hevosen pelätessä jotain, ihmiset usein rankaisevat sitä siitä. Tämän vuoksi hevosen pelko kasvaa entisestään, jolloin kohdatessa saman asian tai tilanteen uudestaan, se muistaa pelon ja jää odottamaan rangaistusta. Käyttäytymällä rauhallisesti ja rauhoittamalla hevosta rankaisemisen sijaan, voi edetä nopeammin pelon voittamisessa. Ihminen, joka tietää jonkin ongelman olevan tulossa, saattaa mennä suoraan ongelmakohtaan ja tapella hevosen kanssa. Ensiksi hevosen kanssa täytyisi työskennellä, jotta siitä tulisi rento sekä luottavainen, ja vasta sitten käsitellä ongelmaa. Pelon ja tottelemattomuuden erottaminen toisistaan on tärkeää. Jos kyse on tottelemattomuudesta, täytyy ihmisen ojentaa hevosta. Tärkeää hevosen järjestykseen pistämisessä on kuitenkin se, että hevonen tietää miksi sitä rangaistaan. Lisäksi

rangaistus täytyy kohdistaa kyseiseen todelliseen ongelmaan, eikä vain yleisesti johonkin. Ihmisen suhtautuminen asiaan on ratkaisevaa eri tilanteissa, eli onnistuuko hevosen opettaminen kyseisessä asiassa vai ei. (Kyrklund & Lemkow 2013, 51.)

Ihmisen kokiessa tarvetta hevosen rankaisemiseen, yleensä hän itse on pelokas, ei ymmärrä hevosen käytöstä tai on muuten omien tunteidensa viettävä. Hevosen ollessa suuri ja voimakas, voi ihminen kokea sen pelottavaksi, jos hän ei osaa tulkita hevosen käytöstä. Silloin ihmisen itsesuojeluvaisto aiheuttaa reagoinnin varmuuden vuoksi, kuten lyömällä hevosta ennen kuin se tekee mitään. Ihmisen kehonkieleen reagoiva hevonen saattaa tehdä juuri niin kuin siltä pyydetään, mutta ihmisen tietoisuuden puute omasta käytöksestään saattaa johtaa hevosen rankaisemiseen. Hevonen voi tehdä asioita väärin, jolloin sitä voi huomauttaa. Huomautus ei ole rankaisemista ja se täytyy suhteuttaa hevosen tekemään virheeseen. (Kurikka 2009, 90–92.)

5.6 Viestintä työskentelyssä

Hevosen kanssa työskennellessä tulee muistaa, että paineeseen hevonen reagoi luonnollisesti painautumalla painetta kohti. Hevonen siis täytyy ensin opettaa väistämään painetta. Hevosen ja ihmisen suhteesta kertoo paljon hevosen käyttäytyminen ja liikkuminen taluttaessa. Periaatteena on, että ihmisen tulee taluttaa hevosta eikä hevosen ihmistä. Hevosen tulee pysähtyä kun taluttaja pysähtyy sekä liikkua samaan tahtiin taluttajan kanssa. Tämä kertoo siitä, että hevonen on ihmistä alempana hierarkiassa ja on hyväksynyt ihmisen johtajakseen. Tästä syystä on hevosen maasta käsittely tärkeää ihmisen ja hevosen väliselle suhteelle. (Johnson ym. 2008, 84; Nieminen 2011, 61–62.)

”Ratsastus on kiitosta ja rankaisemista. Aina kun ratsastaja vaikuttaa avuillaan hevoseen, se on rangaistus hevoselle. Vapaus ja rauha ovat kiitos.” (Sulkala 2011, 160). Ratsastuksessa, suuntautumisesta riippumatta, on samat perustavoitteet. Ihmisen tulee kyetä siirtämään hevosta eri suuntiin ja vaikuttamaan sen liikkeisiin raajojen kautta. Ratsastuksessa ihminen vaikuttaa paino-, sekä pohje- ja ohjasavuilla. Kehonhallinta ja tasapaino ovat tärkeitä ja ihmisen on kyettävä hallitsemaan kehonsa liikkeitä niin, ettei hämmennä hevosta ristiriitaisilla viesteillä. Tasapainossa oleva ratsastaja ei häiritse hevosen liikkeitä, jolloin sen on helpompi suorittaa halutut tehtävät. Ratsastajan tulisi ensin oppia myötäilemään hevosen liikkeitä ja löytää oma tasapainonsa, jotta voisi vaikuttaa hevoseen paremmin. Lisäksi ratsastajan kehossa oleva jännitys vaikuttaa sekä ratsastajaan että hevoseen, mikä vaikeuttaa sujuvaa kommunikointia. (Johnson ym. 2008, 106; 116.)

5.7 Opittu avuttomuus

Hevosen kanssa työskenneltäessä tapojen, jotka aiheuttavat hevosessa ristiriitoja, liiallinen käyttö voi johtaa opittuun avuttomuuteen. Martin Seligman esitteli kyseisen termin 1970-luvulla, ja demonstroi kokeellisesti asetta-

malla eläimen tilanteeseen, jossa se ei voi ollenkaan välttää jotakin epämiellyttävää. Näin ollen vastaavassa tilanteessa eläin ei toimi mitenkään välttääkseen epämiellyttävän kokemuksen, vaikka se pystyisi siihen. Tämä johtaa siihen, että eläin on opetettu avuttomaksi. Toisten kokeellisten tilanteiden tulokset ovat osoittaneet, että opittu avuttomuus voi olla tila, joka itsessään häviää vähän ajan kuluessa. Muutamaiset tutkijat uskovat opitun avuttomuuden olevan stressin aiheuttama heikentynyt tila, joka on tilapäinen epävakaus ja korjaantuu itsestään. (Skipper 2005, 127.)

Opittu avuttomuus voi ilmetä joissakin hevosissa, jos se päättyy edellisessä kappaleessa kuvattuun tilanteeseen. Esimerkiksi kouluttajan käyttäytyessä aggressiivisesti ja antamatta hevoselle mahdollisuutta väistää, siitä voi tulla opitusti avuton. Tällöin sen luontainen pakovietti on tukahdutettu, mikä johtaa näennäisesti kuuliaiseen hevoseen. Opittuun avuttomuuteen on syytä kiinnittää huomiota, mutta se ei päde jokaiseen hevoseen. (Skipper 2005, 127.)

6 HYVINVOINTI

Hyvinvointi voidaan jakaa viiteen vapauteen, jotka tulisi hevosella olla hyvinvoinnin takaamiseksi. Ensimmäisenä on vapaus nälästä ja janosta, jolloin hevosella tulisi olla raikasta vettä saatavilla sekä ruokaa ylläpitämään optimaalista terveyttä ja voimaa. Toisena hevosen pitäisi olla vapaa epämuokavuudesta, joka toteutuu asettamalla hevonen sopivaan ympäristöön, jossa on suoja sekä mukava makuualusta. Kolmantena on vapaus kivusta, vammoista ja sairauksista ennaltaehkäisemällä tai toimimalla nopeasti niiden diagnosoinnissa ja hoidossa. Neljäntenä on vapaus ilmaista normaalia käyttäytymistä tarjoamalla riittävästi tilaa, kunnolliset puitteet ja lajitovereiden seuraa. Viimeisenä on vapaus pelosta ja ahdistuksesta turvaamalla henkistä hyvinvointia edistävät olosuhteet ja kohtelu. Useimmat hevosen omistajat onnistuvat täyttämään kolme ensimmäistä kohtaa, mutta kaksi viimeistä ovat hankalampia. Tämä johtuu siitä, että voidakseen toteuttaa nämä vapaudet, on ihmisen ymmärrettävä mitä tarkoitetaan normaalilla käytöksellä sekä tunnistettava hevosen pelko- ja ahdistustilat. Vaikeimpana kaikista on henkisen hyvinvoinnin määrittelemisen. (Skipper 2005, 4–5.)

Hevosen käytöstä voidaan pitää sen hyvinvoinnin mittarina, sillä terve, rento ja stressitön hevonen toteuttaa lajinmukaista käytöstään. Jos käytös muuttuu, on siihen aina syy. Radikaalisti muuttunut tai epänormaali käytös hevosella saattaa olla merkki vakavammasta asiasta. Hevosen kanssa eniten työskentelevä ihminen usein huomaa muutokset ensimmäisenä, sillä kiputilat ja sairaudet, huonot kokemukset ja puutteet hoidossa sekä käsittelyssä ilmenevät käytöksessä. Päällisin puolin hevonen voi vaikuttaa täysin terveeltä, mutta sen käytös menee häiriökäyttäytymisen puolelle. Yksilöllisiä eroja häiriökäyttäytymisen voimakkuudessa ilmenee. Osa hevosista saattaa kärsiä hiljaa pitkänkin aikaa. (Kaimio 2004, 120.)

Hevosen ongelma ei ole välttämättä aina häiriökäyttäytymisessä kuitenkaan kipu, vaan se voi liittyä opittuun käytökseen tai sosiaalisiin tilanteisiin. Täl-

laisissa tilanteissa tulee kipu ensin rajata pois mahdollisena häiriöllisen käytöksen aiheuttajana. Vuorovaikutustilanteissa monesti hevonen kysyy ihmiseltä lupaa, jota ihminen ei välttämättä ymmärrä tai edes huomaa, jolloin ihmisen reagoimattomuus tilanteessa antaa hevoselle hiljaisen hyväksynnän. (Kaimio 2004, 130; Zlotnik 2012, 73–74.)

Tiede ei välttämättä riitä, kun arvioidaan hevosten kohtelua, sillä hevosten hyvinvointi ei ole täysin empiirinen asia. Erilaiset arvot johtavat erilaisiin hyvinvointitekijöiden painotuksiin. Monet uskovat, että hevonen on terve ja suoriutuu kilpailukykyisesti, jos se on hyvinvoiva. Tarkemmin tarkasteltuna hyvinvointi on monivivahteisempi ja sisältää eettisiä sekä arvollisia komponentteja. Se ei ole pelkästään biologisia toimintoja vaan myös tunteita, kipua, kärsimystä sekä turhautumista, jos hevonen ei pysty toteuttamaan sille ominaista käytöstä. Nämä yhdistettynä empiiristen asioiden kanssa muodostavat kehyksen tieteelliselle hevosen hyvinvoinnin tutkimiselle. (Heleski & Anthony 2012, 169.)

7 LAKI JA ORGANISAATIOT

Suomen laissa säädetään hevosten hyvinvointia, kohtelua ja käsittelyä koskevissa asioissa. Eläinsuojelulain (247/1996) 5§:n 1 momentissa säädetään, että sopivaa ravintoa, juotavaa ja muuta sen tarvitsemaa hoitoa on eläimen saatava riittävästi, sekä asianmukaista hoitoa sen sairastuessa.

Hevosten hyvinvointia, kohtelua ja käsittelyä valvovat myös Suomen Hippos ry sekä Suomen Ratsastajainliitto ry. Tämä valvonta tapahtuu pääasiassa raviradoilla Hippoksen toimesta sekä ratsastuskilpailuissa Ratsastajainliiton toimesta. Ratsastuksen kattojärjestö FEI (Fédération Equestre Internationale) asettaa omat vaatimuksensa hevosten kohtelulle, käsittelylle sekä hyvinvoinnille kansainvälisesti. (Suomen Hippos ry, n.d.; Suomen Ratsastajainliitto ry, n.d.)

7.1 Eläinsuojelulaki

Eläinsuojelulain (247/1996) tarkoitus (1. luku 1§) on suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla kärsimykseltä, kivulta ja tuskalta sekä edistää eläinten hyvinvointia ja hyvää kohtelua. Lain yleisenä periaattena (2. luku 3§) on, että eläimiä on kohdeltava hyvin eikä niille saa aiheuttaa tarpeetonta kärsimystä. Tarpeettoman kivun ja tuskan tuottaminen eläimille on kielletty. Lisäksi eläintenpidossa on edistettävä eläinten terveyden ylläpitämistä sekä otettava huomioon eläinten fysiologiset tarpeet ja käyttäytymistarpeet.

Laissa säädetään myös, että eläimen pitopaikan (2. luku 4§) on oltava riittävän tilava, suojaava, valoisa, puhdas ja turvallinen sekä muutoinkin tarkoituksenmukainen ottaen huomioon kunkin eläinlajin tarpeet. Eläimen pitäminen tarpeetonta kärsimystä tuottavalla tavalla on kielletty.

Lain 2. luvun 5§ säätelee eläinten hoidosta, että hoidossa olevaa eläintä ei saa jättää hoidotta tai hylätä. Eläimen on saatava riittävästi sille sopivaa ravintoa, juotavaa ja muuta sen tarvitsemaa hoitoa. Eläimen sairastuessa sen on

saatava asianmukaista hoitoa. Eläimen hyvinvointi ja olosuhteet on tarkistettava riittävän usein.

Laissa on huomioitu eläinten kohteluunkin liittyviä asioita 2. luvun 6§ seuraavasti. Eläimen liiallinen rasittaminen ja kohtuuttoman ankara kurissa pitäminen ja kouluttaminen sekä liian kovakourainen käsittely on kielletty. Eläimen sitominen tarpeetonta kärsimystä tuottavalla tavalla on kielletty. Eläimen on annettava levätä kunnolla ja lisäksi sen on saatava liikkuu.

Eläimille suoritettavista toimenpiteistä on säädetty lain 2. luvun 7§. Leikkaus tai muu siihen verrattava kipua aiheuttava toimenpide saadaan eläimelle suorittaa vain, jos se on eläimen sairauden tai muun siihen verrattavan syyn vuoksi tarpeellista. Toimenpiteen saa suorittaa vain eläinlääkäri. Jos toimenpiteestä aiheutuva kipu on lievää ja hetkellistä tai toimenpide ei siedä viivytystä, saa toimenpiteen kuitenkin tehdä myös muu henkilö kuin eläinlääkäri.

Lainsäätäjä on ottanut kantaa myös eläinten jalostamiseen, geenitekniikkaan ja eläinten suoritus- ja tuotantokykyyn vaikuttamisesta 2. luvun 8-10§. Eläinjalostuksessa on otettava huomioon eläinsuojelulliset näkökohdat sekä eläinten terveys. Sellainen eläinjalostus tai jalostusmenetelmien käyttäminen, josta voi aiheutua eläimelle kärsimystä taikka merkittävää haittaa eläimen terveydelle tai hyvinvoinnille, on kielletty. Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, on geenitekniikan käyttö eläinten tuotannon määrälliseksi tai laadulliseksi muuttamiseksi kielletty, jos se voi vaikuttaa haitallisesti eläinten terveyteen tai hyvinvointiin. Eläimen suorituskyvyn keinotekoinen kohottaminen, alentaminen tai ylläpitäminen lääkkeillä taikka muilla vastaavilla aineilla tai valmisteilla on kielletty. Eläimen tuotantokyvyn keinotekoinen kohottaminen lääkkeillä taikka muilla vastaavilla aineilla tai valmisteilla on kielletty, ellei voida osoittaa, ettei niistä aiheudu haittaa eläimen terveydelle tai hyvinvoinnille.

Laki sanoo 2. luvun 12§, että sellaisten eläimen hoitoon, käsittelyyn, kiinnittämiseen, kuljettamiseen, tainnuttamiseen tai lopettamiseen tarkoitettujen välineiden, laitteiden ja aineiden, joiden käyttö ilmeisesti aiheuttaa eläimelle tarpeetonta kipua tai tuskaa, valmistus, maahantuonti, myynti, luovutus ja käyttö on kielletty.

Eläinten kilpailukäytöstä on säädetty 2. luvun 16-17§ Jos eläin voi kilpailuissa joutua alttiiksi kivulle, tuskalle tai kohtuuttomalle rasitukselle, kilpailujen järjestäjän on omalla kustannuksellaan kutsuttava kilpailutilaisuuteen eläinlääkäri valvomaan, että tätä lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä noudatetaan. Edellä 16 §:ssä tarkoitetun eläinlääkäriin on kiellettävä eläimen käyttäminen kilpailuissa, jos hänellä on perusteltua aihetta epäillä, että eläintä käytetään tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesti.

Eläinten lopettamista koskevista asioista on säädetty lain 2a. luvun 32§ Eläin on lopetettava mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti sen lopetukseen soveltuvalla menetelmällä ja tekniikalla. Eläimen saa lopettaa vain se,

jolla on riittävät tiedot kyseisen eläinlajin lopetusmenetelmästä ja lopetus-
teknikasta sekä riittävä taito toimenpiteen suorittamiseksi. Eläimen lopet-
tavan henkilön on varmistettava, että eläin on kuollut ennen kuin sen hävit-
tämiseen tai muihin toimenpiteisiin ryhdytään. Uskonnollisista syistä nou-
datettavasta erityisestä teurastustavasta sanotaan (2a . luvun 33b §) seuraa-
vaa: vain sellainen, uskonnollisista syistä noudatettava, erityinen teurastus-
tapa, jossa verenlasku aloitetaan samanaikaisesti eläimen tainnuttamisen
kanssa, on sallittua. Tässä pykälässä tarkoitettu teurastus on sallittua vain
teurastamossa tarkastuseläinlääkärin läsnä ollessa.

7.2 Suomen Hippos ry

Suomen Hippos ry on raviurheilun ja hevoskasvatuksen keskusjärjestö. He-
vosen hyvinvointiin pyritään panostamaan, sillä se on edellytys ravikilpai-
luissa menestymiselle. Hippoksella on käynnissä ravihevosen hyvinvoin-
tiohjelma, jonka perustana pyritään pitämään eettisesti korkeatasoinen
eläinurheilulaji. Tavoitteena ohjelmalla on varmistaa hevosten hyvinvointi
käytännössä. Ravihevosen hyvinvointiohjelma on yksi keskeisimmistä ke-
hityskohteista ja lajia pyritään kehittämään hevosten ehdoilla. Ohjelma it-
sessään jakautuu seitsemään eri osa-alueeseen. (Suomen Hippos ry, n.d.)

Koulutus ja neuvonta ovat yksi ravihevosen hyvinvointiohjelman osa-alu-
eista, ja niihin sisältyy Hippoksen järjestämiä erilaisia koulutuksia sekä op-
pimateriaalia, kuten Varusteopas. Neuvonnasta vastaa puhelimitse Hippok-
sen oma eläinlääkäri. Toisena osa-alueena on hevosen hyvinvointi kilpailu-
paikalla. Siellä hevosia tarkkaillaan varusteiden, kilpailukunnon ja käsitte-
lyn suhteen kilpailueläinlääkärin toimesta. Lisäksi hevosten käsittelyä val-
votaan itse radalla ajotapojen muodossa ja tuomaristo rankaisee sääntöjen
vastaisesta toiminnasta. Varikkoalueella toimihenkilöt tarkkailevat hevos-
ten käsittelyn lisäksi myös hevoskuljetuksia. (Suomen Hippos ry, n.d.)

Muut hyvinvointiohjelmaan kuuluvat osiot tarkastelevat dopingin käyttöä,
jalostukseen käytettävän orin terveystarkastuksia ja tarttuvia tauteja. Eten-
kin jälkimmäisenä mainitut voivat levitä laajalle hevosten käydessä ravita-
pahtumissa eri puolilta Suomea. Lisäksi keskitytään aiheeseen hevosen lop-
pusijointus, minkä alan toimijat kokevat ongelmalliseksi. Hevosen poistoa
Hippos kehottaa miettimään silloin, kun hevonen on sairas, loukkaantunut
tai elämänsä päässä. On väärin eläintä kohtaan, jos se myydään eteenpäin
tai sopimattomaan käyttöön sellaisessa tilassa. Tällöin teurastusta voidaan
miettiä hevosen kannalta hyvänä ja eettisenä vaihtoehtona. (Suomen Hippos
ry, n.d.)

7.3 Suomen Ratsastajainliitto ry

Suomen Ratsastajainliitto ry eli SRL on FEI:n alainen ratsastusurheilujär-
jestö, jonka toimintaan kuuluu urheilutoiminnan linjaus, tavoitteiden asetus
ja niiden toteuttamisen valvonta. SRL:n toimintaperiaatteisiin kuuluu hevo-
sen hyvinvoinnin sekä luonnon kunnioittaminen perusarvoina. Niitä pyri-
tään kehittämään ja edistämään koulutuksen, ohjeistuksen, lajisääntöjen ja

ohjeiden valvomisen avulla. Lisäksi liitto pyrkii ottamaan huomioon turvallisuuden ratsastuksen opetuksessa ja valmennus- ja kilpailutoiminnassa. Näitä tarkastellaan ratsukon valmiuksien sekä turvallisuusnormien täyttymisen kautta. (Suomen Ratsastajainliitto ry, n.d.)

Jokaista Ratsastajainliiton alaisena olevaa lajia koskevat yleis- sekä lajikohdattaiset säännöt. Näissä selvitetään esimerkiksi sallitut varusteet hevoselle ja kilpailukohtaiset säännöt. Lisäksi jokaista lajia koskevat antidopingsäädökset takaavat puhtaan urheilun ja tasa-arvoisen aseman kilpailuissa. Hevosen hyvinvoinnin turvaaminen sekä kilpailu- että harrastetoiminnassa on yksi SRL:n keskeisiä tavoitteita. (Suomen Ratsastajainliitto ry, n.d.)

8 TUTKIMUS

Työn tarkoituksena oli kartoittaa hevosten kohtelua Hevosopistolla ja tutkimus toteutettiin sekä kvantitatiivisena että kvalitatiivisena tutkimuksena. Kvantitatiivinen osa on kyselytutkimus, johon vastasivat sekä henkilökunnan edustajat että opiskelijat. Kvalitatiiviseen osaan kuuluu työtehtävän perusteella valittujen työntekijöiden henkilökohtaiset haastattelut.

Kvantitatiivinen osa toteutettiin Webropol-kyselylomakkeella (Liite 1.), joka sisälsi yhteensä 27 kysymystä. Suurin osa kysymyksistä oli pakollisia monivalintakysymyksiä, jotka sisälsivät 'en osaa sanoa'-vaihtoehdon muiden vaihtoehtojen lisäksi. Kysely oli jaettu kolmeen osaan, eli vastaajan taustaa, yleistä tilannetta hevosalalla sekä Hevosopiston tilannetta koskeviin kysymyksiin. Viimeisenä oli vapaaehtoinen avoin kysymys, johon vastaaja olisi halutessaan voinut tarkentaa omia vastauksiaan, kertoa omia näkemyksiään tai muuten ilmaista itseään aiheetta koskien.

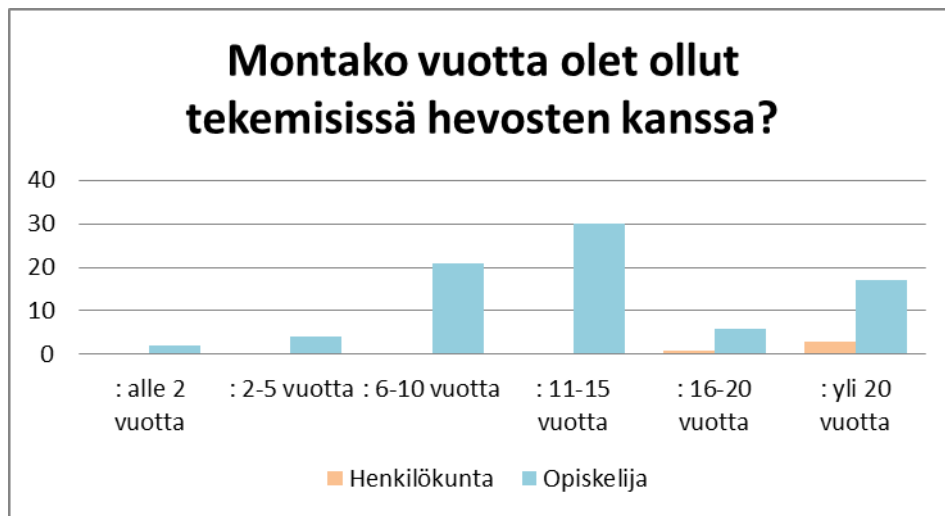
Kysely jaettiin linkkinä Hevosopistolla käytössä olevan Wilma-palvelun kautta opiskelijaryhmille sekä henkilökunnan jäsenille, joiden työtehtäviin kuuluu päivittäinen hevosten kanssa työskentely tai hevosaineiden opettaminen. Kysely lähti yhteensä noin 270 opiskelijalle (+/- 3) sekä noin 30 henkilökunnan jäsenelle. Avoinna kysely oli vuoden 2016 tammi-helmikuun vaihteessa ja vastausaikaa oli 2 viikkoa. Vähäisen vastausmäärän vuoksi kysely jaettiin vielä uudestaan ja oli auki yhden ylimääräisen viikon.

Työntekijöiden haastatteluja tehtiin yhteensä 11 kappaletta keväällä 2015. Suurin osa haastatteluista nauhoitettiin ja litteroitiin niiden perusteella. Haastatteluihin valikoituivat työntekijät työtehtäviensä perusteella, eli mahdollisimman kattavasti kaikkien Hevosopiston hevosten kanssa työskentelevistä ryhmistä omat edustajansa.

8.1 Kyselyn tulokset

Kyselyyn vastanneita oli yhteensä 90. Tämä on 30 % joukosta, jolle kysely lähetettiin. Vastaajien ikähaitari oli 16–62 vuotta ja enemmistö oli naisia. Opiskelijoita vastanneista oli 80, opettajia 6 ja tallihenkilöstöä 4. Opettajien ja tallihenkilöstön vastaajamäärien ollessa vähäiset yhdistettiin ne tulosten

käsittelyssä yhdeksi henkilökunta-ryhmäksi. Kysyttäessä vastanneiden hevosharrastushistoriaa, oli kolmasosa ollut tekemisissä hevosten kanssa 11–15 vuotta, vajaa kolmasosa yli 20 vuotta ja reilu 23 % vastaajista 6–10 vuotta (Kuvio 1.).

Kuvio 1. Henkilökunnan ja opiskelijoiden hevospkokemus vuosien perusteella.

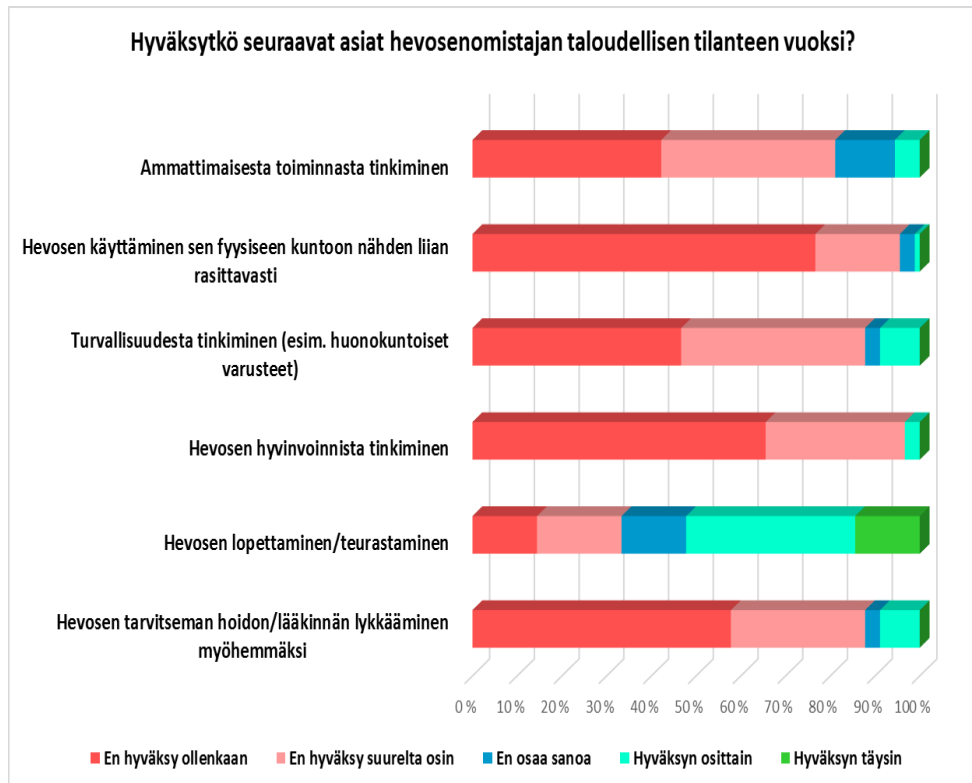
Ratsastus oli selkeästi vastanneiden eniten valitsema vaihtoehto omaksi orientoitumiseksi, mutta myös raviurheilu sekä kasvatus- ja siitostoiminta olivat edustettuina. Lisäksi avoimeen muu-vaihtoehtoon oli muutama vastannut kengityksen. Hevosen asemaa kysyttäessä eniten kannatusta saivat harraste-eläin, työtoveri sekä kilpakumppani. Lisäksi 27 vastaajaa oli sitä mieltä että hevonen on myös lemmikkieläin. Vähäisemmin edustettuina olivat vaihtoehdot tuotantoeläin sekä avoimeen muu-vaihtoehdon ystävä-vasaukset.

8.1.1 Hevosalaa yleisesti koskevat tulokset

Vastanneiden mielestä hevosten kohtelun kannalta selkeästi tärkeimmät olivat hyvinvointi ja maalaisjärki. Myös tilannetaju, yhteistyö, huolenpito, ammattimaisuus sekä arvostus olivat edustettuina. Vaihtoehtona ollut taloudellinen vauraus sai vain yhden äänen.

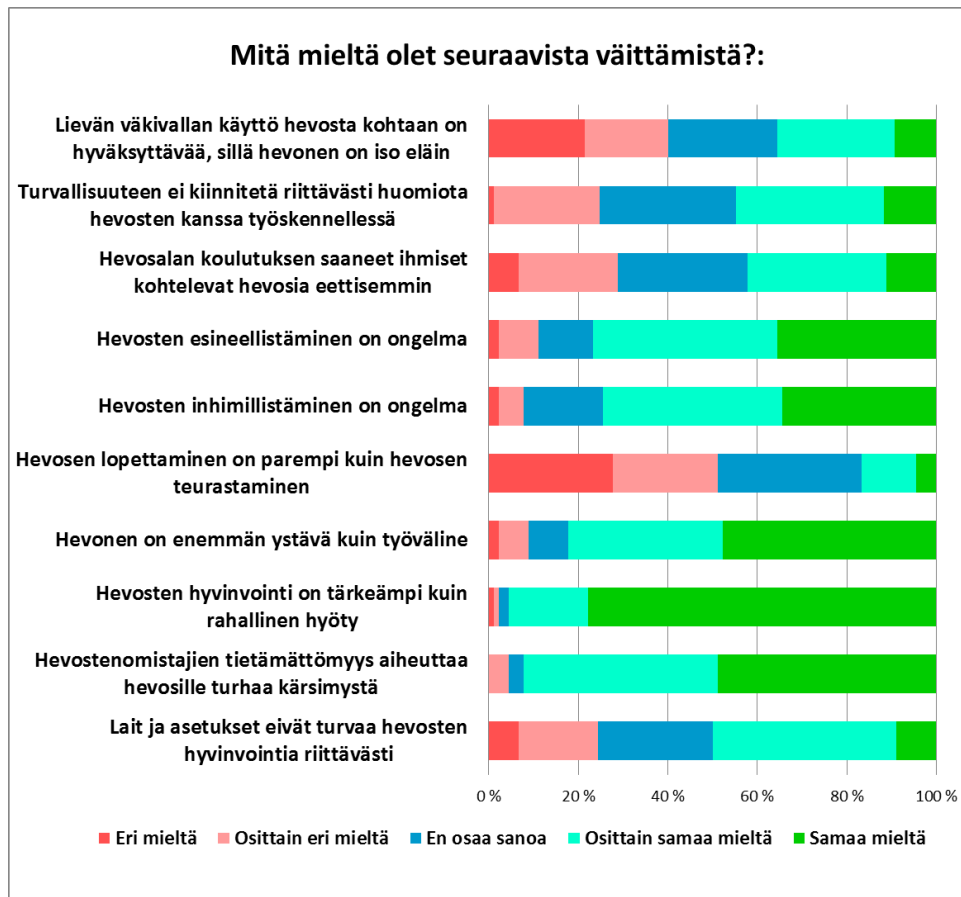
Reilu 60 % hyväksyi, joko osittain tai täysin, ihmisen oikeuden käyttää hevosta haluamallaan tavalla ja vajaa 95 % hyväksyi hevosen käytön työ-/urheiluvälineenä. Ihmisen turvallisuutta uhkaavissa tilanteissa väkivallan käyttäminen hevosta kohtaan ei ollut hyväksyttävää suurelta osin tai ollenkaan 37 % mielestä ja hyväksyttävää osittain tai täysin 58 % mielestä. Hevosen rankaiseminen sen ollessa toimimatta halutulla tavalla ei ollut hyväksyttävää osittain tai ollenkaan 87 % mielestä. Luonnonmukaisen käytöksen rajoittaminen käytännöllisyyden vuoksi jakoi mielipiteet suurin piirtein tasan. Suurin osa vastaajista ei myöskään hyväksynyt hevosen kärsimyksen pitkittämistä parantumisen toivossa tai kroonisesti sairaan hevosen myymistä eteenpäin.

Taloudellisen tilanteen vuoksi (Kuvio 2.) ei ole hyväksyttävää osittain tai ollenkaan lykätä hevosen tarvitsemaa hoitoa/lääkintää, tinkiä hevosen hyvinvoinnista tai turvallisuudesta sekä ammattimaisesta toiminnasta. Hevosen käyttäminen sen fyysiseen kuntoon nähden liian rasittavasti, sen sijaan hevosen lopettaminen tai teurastaminen taloudelliseen tilanteeseen vedoten oli hyväksyttävää osittain tai täysin 52 % mielestä.

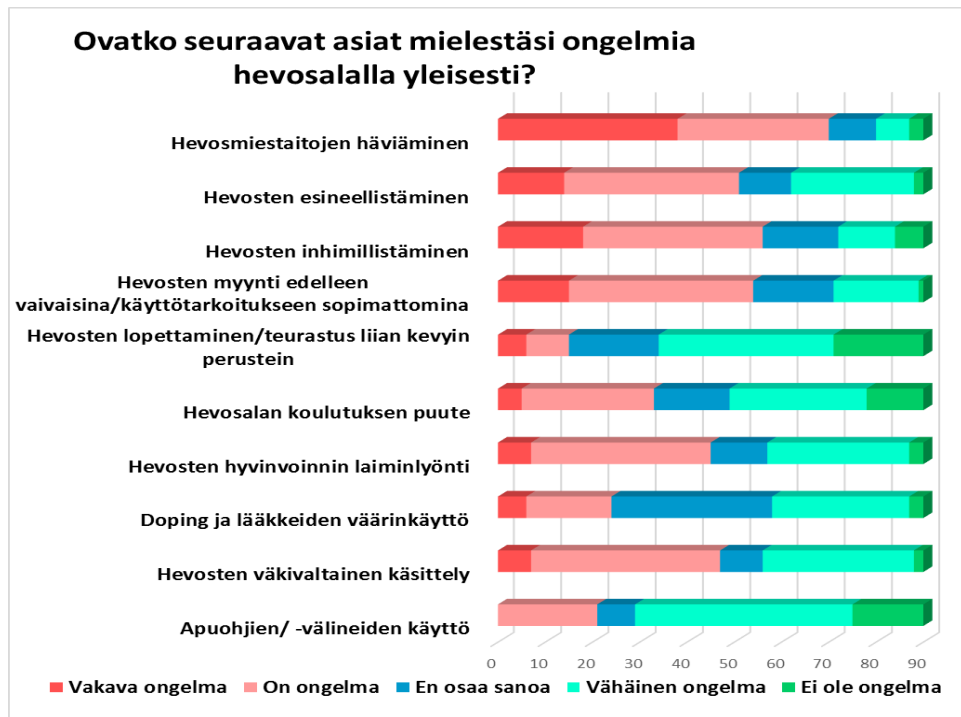
Kuvio 2. Taloudellisen tilanteen vaikutus kyseessä oleviin asioihin.

Hevosten hyvinvoinnin (Kuvio 3.) todettiin olevan tärkeämpää kuin rahallinen hyöty. Väittämä hevostenomistajien tietämättömyyden aiheuttamasta turhasta kärsimyksestä sai myös kannatusta. Vastaajista noin puolet oli täysin samaa mieltä siitä, että hevonen on enemmän ystävä kuin työväline, ja noin kolmasosa oli osittain samaa mieltä. Eri mieltä vastaajat olivat lievän väkivallan käytöstä hevosta kohtaan sekä väittämästä, että lopettaminen on parempi vaihtoehto kuin teurastaminen. Osaan väittämistä vastaajat valitsivat vaihtoehdon, en osaa sanoa, huomioitavan verran.

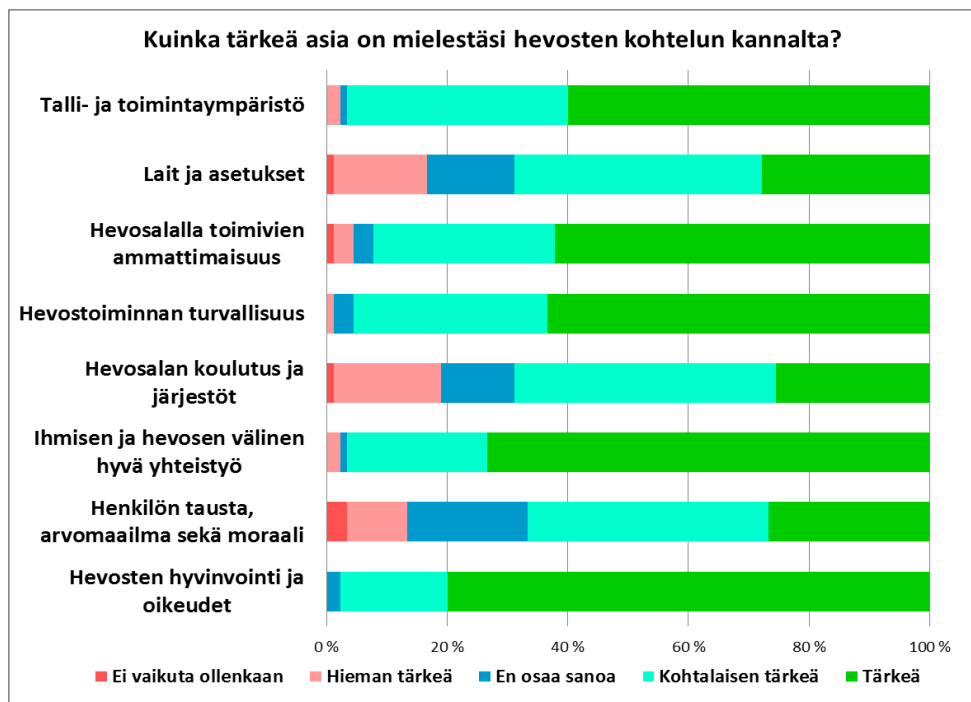
Kuvio 3. Vastaajien mielipiteet annetuista väittämistä.

Hevosalalla yleisesti nähtiin ongelmana hevosiemietaitojen häviäminen (Kuvio 4.), sillä 78 % vastanneista koki sen ongelmaksi tai vakavaksi ongelmaksi. Hevosten esineellistäminen, inhimillistäminen, hyvinvoinnin laiminlyönti ja väkivaltainen käsittely oli yli 50 % mielestä vastaajista ongelma tai vakava ongelma hevosalalla yleisesti. Vähäisenä ongelmana vastaajat pitivät apuohjien/-välineiden käyttöä, doping-asioita ja lääkkeiden väärinkäyttöä sekä puutteellisia lakeja/asetuksia hevosia koskien. Yli puolet näki hevosalan koulutuksen puutteen olevan vähäinen ongelma tai ei ongelma lainkaan.

Kuvio 4. Vastaaajien mielipiteet siitä, ovatko kyseiset asiat ongelmia hevosalalla.

Hevosten kohtelun kannalta tärkeimpänä pidettiin hevosten hyvinvointia ja oikeuksia, hevosen ja ihmisen välistä hyvää yhteistyötä, hevostoiminnan turvallisuutta, talli- ja toimintaympäristöä sekä hevosalalla toimivien ammattimaisuutta (Kuvio 5.). Kohtalaisen tärkeitä olivat myös lait ja asetukset, hevosalan koulutus ja järjestöt sekä henkilön tausta, arvomaailma ja moraalit. Oman tietotaidon lisääntyessä suurin osa vastanneista on muuttanut omia toimintatapojaan hevosten kohtelun suhteen. Vastanneista vain vajaa 7 % oli muuttanut niitä vain vähän tai ei ollenkaan.

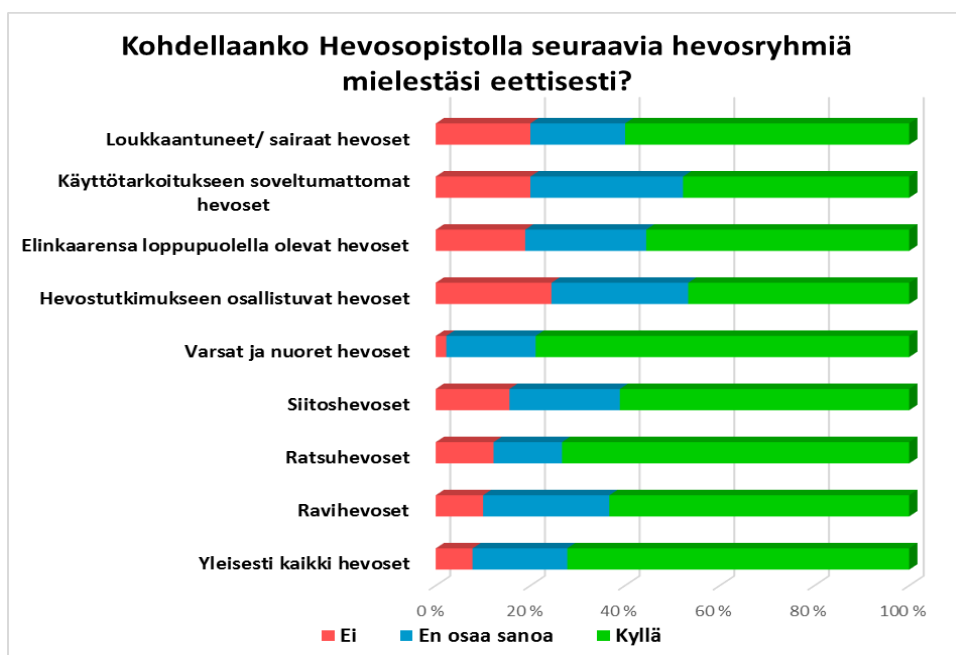

Kuvio 5. Eri asioiden tärkeysaste hevosten kohtelun kannalta.

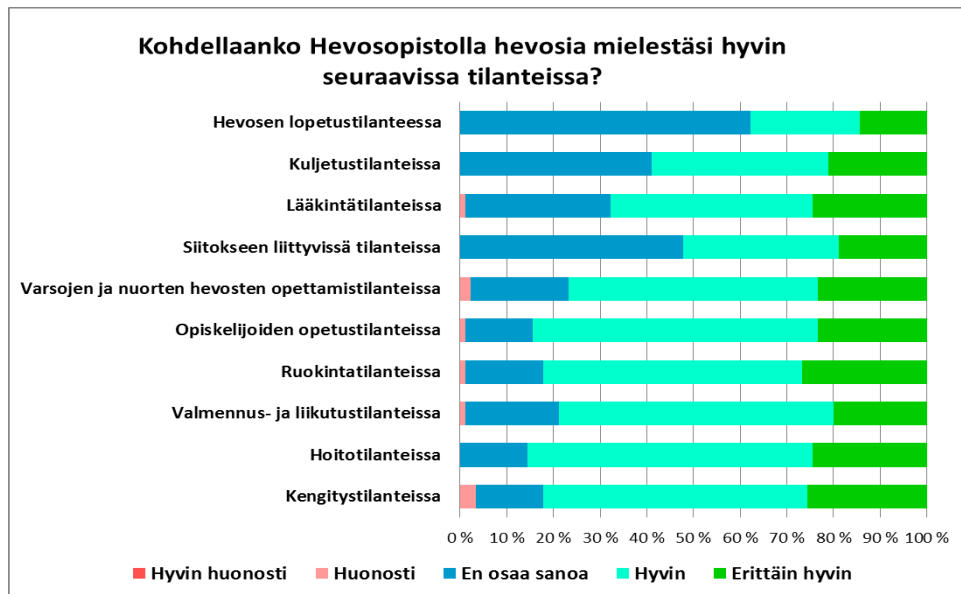
Hevosten hyvinvoinnin todettiin olevan tärkeämpi kuin rahallinen hyöty sekä hevosten olevan enemmän ystäviä kuin työvälineitä. Hevostenomistajien tietämättömyyden koettiin aiheuttavan hevosille turhaa kärsimystä. Lievän väkivallan käyttäminen hevosta kohtaan ei ollut hyväksyttävää ja teurastus koettiin jonkin verran paremmaksi vaihtoehdoksi kuin lopettaminen. Vastaajien mielestä hevosten kanssa tehtävä yhteistyö vaatii aina/usein hevosten tarpeiden/vaistojen huomioimista, liikkeiden/eleiden ymmärtämistä, tietotaitoa ja maalaisjärkeä, oppimista kiitoksen avulla sekä omien kehonliikkeiden tiedostamista ja hallintaa.

8.1.2 Hevosopistoa koskevat tulokset

Hevosopiston eri hevosryhmistä kysyttäessä suurin osa vastaajista mieltää kaikkia hevosia kohdeltavan eettisesti (Kuvio 6.). Vähiten hajontaa mielenpitoissa on varsojen ja nuorten hevosten kohdalla ja eniten hevosopistoon osallistuvien hevosten kohdalla. Hevosia kohdellaan kaiken kaikkiaan vastaajien mielestä hyvin tai erittäin hyvin eri tilanteissa kuten kengitys, hoito, ruokinta yms. (Kuvio 7.). Eniten eroa tuli tilanteissa kuten hevosten lopetus, kuljetus sekä siitokseen liittyvät tilanteet. Näissä noin 40-60 % vastasi kysymyksiin en osaa sanoa.

Kuvio 6. Vastaajien mielipiteet eri hevosryhmien kohtelusta Hevosopistolla.

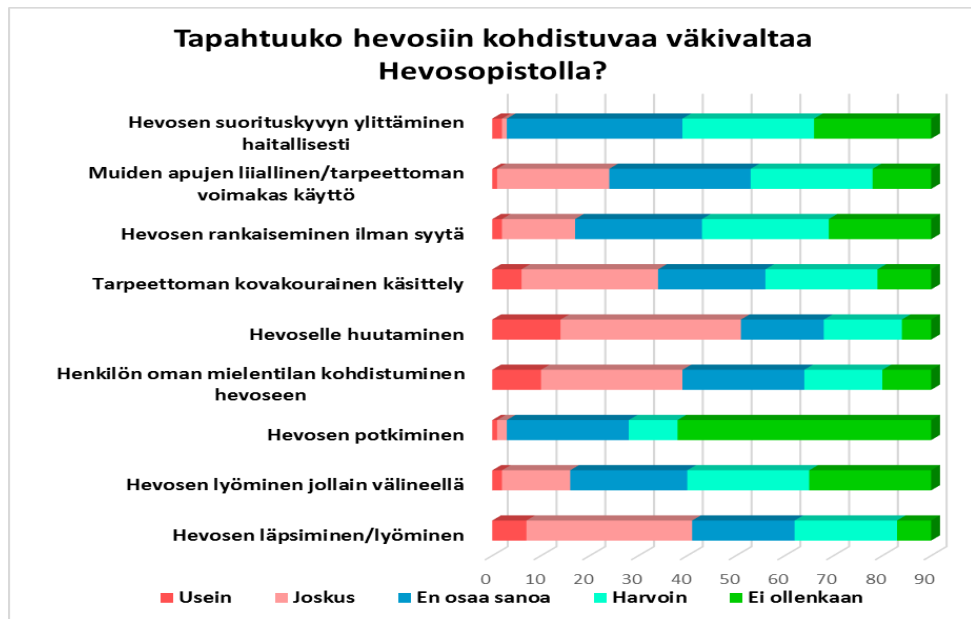

Kuvio 7. Hevosten kohtelu eri tilanteissa.

Hevosten eettisen kohtelun opettamisesta Hevosopistolla 46 % vastaajista oli sitä mieltä, että sitä opetetaan kohtalaisesti. Vajaan neljänneksen mielestä sitä opetetaan liian vähän ja 18 % kokee opetuksen olevan riittävää. Yli puolet vastaajista oli sitä mieltä, että opetussuunnitelmassa otetaan huomioon hevosten eettinen kohtelu, ja 36 % vastaajista ei osannut sanoa.

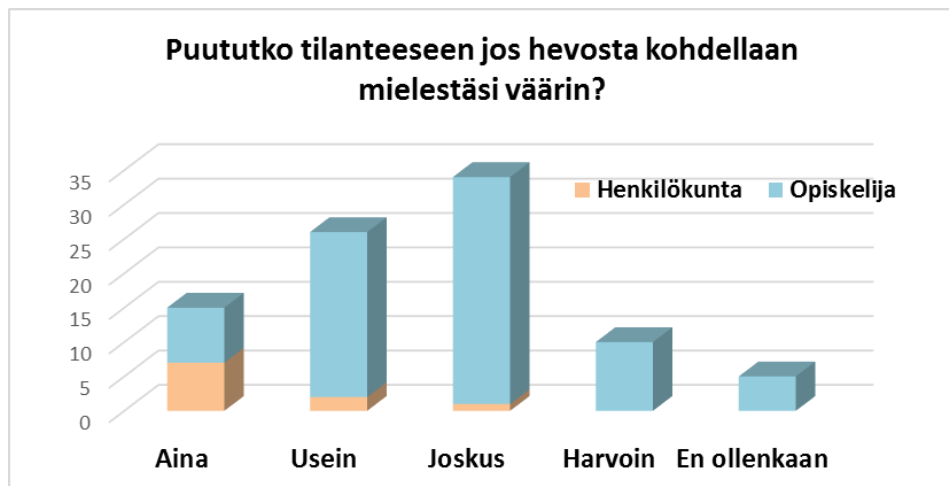
Vastaajat kokivat, että Hevosopistolla ei ole ongelmaa doping-asioiden ja lääkkeiden väärinkäytön kanssa. Ei ongelmaa tai vähäinen ongelma miellettiin olevan hevosten hyvinvoinnissa, turvallisuudessa, hevosten käsittelyssä sekä lopettamisessa. Vähäinen ongelma todettiin olevan hevosten ja ihmisten yhteistyön toimimattomuus. Hevosmiestaitojen häviämisen 24 % ei nähnyt ongelmana Hevosopistolla, 37 % koki sen vähäisenä ongelmana ja 21 % mielsi sen ongelmaksi. Hevosten soveltuvuus käyttötarkoitukseen jakoi mielipiteitä, ei ole ongelman (36 %) ja vähäisen ongelman (32 %), välillä melko tasaisesti. Hevosopistolla ei mielletty olevan ongelmia tai vakavia ongelmia enemmistön mielestä.

Hevoseen kohdistuvaa läpsimistä/lyömistä koetaan tapahtuvan harvoin (23 %) tai joskus (38 %), tarpeettoman kovakouraista käsittelyä harvoin (26 %) tai joskus (31 %) sekä apujen liiallista tai voimakasta käyttöä harvoin (28 %) tai joskus (26 %). Ei ollenkaan tai harvoin vastaajien mielestä tapahtuu hevosen potkimista, lyömistä jollain välineellä, rankaisemista ilman syytä tai suorituskyvyn ylittämistä haitallisesti (Kuvio 8.).

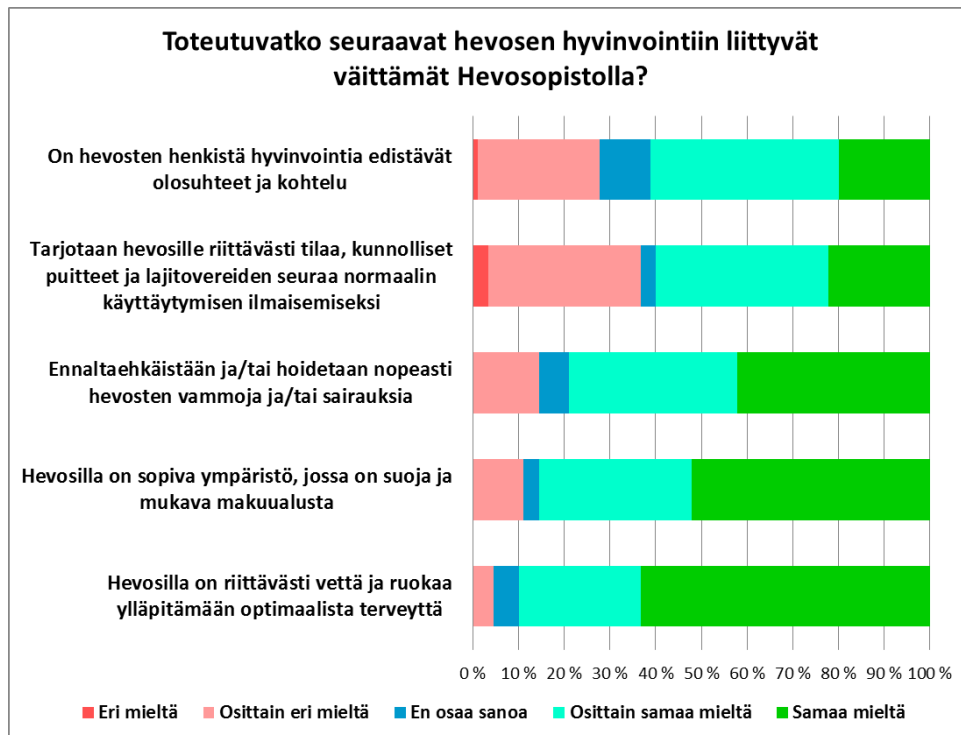
Kuvio 8. Hevosiin kohdistuvan väkivallan tapahtuminen Hevosopistolla.

Sen sijaan hevoselle huutamista tapahtuu joskus (41 %), harvoin (18 %) tai usein (16 %) ja oman mielentilan kohdistuminen hevoseen jakaa mielipiteet melko tasaisesti eri vaihtoehtojen välillä. Tällaista hevoseen kohdistuvaa toimintaa mielletään tapahtuvan opiskelijoiden toimesta puolet enemmän kuin henkilökunnan. Tilanteeseen, jossa hevosta vastaajan mielestä kohdellaan väärin, puuttuu aina 17 % usein 29 %, joskus 38 %, harvoin 11 % tai ei ollenkaan 6 % vastaajista (Kuvio 9.).

Kuvio 9. Puuttuminen tilanteessa, jossa hevosta kohdellaan väärin.

Hevosilla koetaan olevan Hevosopistolla riittävästi ruokaa ja vettä tarjolla, suoja, sekä mukava makuualusta (Kuvio 10.). Hevosten sairauksia/vammoja hoidetaan ja ennaltaehkäistään hyvin. Sen sijaan hevosille riittävän tilan, kunnollisten puitteiden sekä lajitovereiden seuran tarjoaminen jakavat mielipiteitä osittain, melkein ja täysin toteutuneen väitteen välillä. Myös hevosten henkistä hyvinvointia edistävät olosuhteet sekä kohtelu koetaan enemmistön mielestä täyttyvän melkein tai osittain.

Kuvio 10. Vastaajien mielipiteet hyvinvoinnin toteutumisesta.

Vastaajien mielestä etenkin hevosten kehonkielen ja eleiden ymmärtämistä sekä avoimuutta hevosille tehtävistä toimenpiteistä, joista esimerkkinä lopettaminen, tulisi parantaa paljon kolmanneksen mielestä tai hieman reilu 40 % mielestä. Myös hevosten kohtelun valvomista sekä hevosten käsittelyä ja sen opettamista tulisi enemmistön mielestä parantaa. Lisäksi sekä väärin että hyvien toimintatapojen informoimisessa olisi vastaajien mielestä parannettavaa. Kysyttäessä turvallisuudesta hevosten kanssa toimiessa noin puolet oli sitä mieltä, että siinä ei ole ollenkaan tai hyvin vähän parannettavaa.

Avoimessa kysymyksessä esille tuli kommentteja vähäisestä tarhausajasta sekä sosiaalisesta kanssakäymisestä. Hevosten pitäisi saada liikkua enemmän ja vapaaehtoisesti, sekä niillä pitäisi olla enemmän sosiaalista kanssakäymistä muiden hevosten kanssa. Lisäksi kommentoitiin opiskelijoiden kohtelevan hevosia epäeettisesti, käsittelyn vaativan opettamista ja johdonmukaisuutta sekä opiskelijoiden olevan suurin ongelma Hevosopiston hevosten hyvinvoinnissa. Myös tallimestareilla todettiin olevan parantamista joka osa-alueella. Osa vastaajista kertoi mieltävänsä itsensä kykenemättömäksi vastaamaan Hevosopistoa koskeviin kysymyksiin sen perusteella, että he eivät ole tarpeeksi tekemisissä Hevosopiston hevosten kanssa arvioidakseen tilannetta luotettavasti.

8.2 Henkilökunnan haastattelut

Henkilökunnan haastatteluissa oli kaikille yhteinen haastattelurunko (Liite 2.), jonka haastateltavat saivat luettavaksi ennen haastatteluja. Haastatteluissa kävi ilmi vahvasti henkilökunnan jäsenten omat näkemykset sekä

mielipiteet käsiteltävistä asioista. Näiden perusteella ilmeni paljon samankaltaisia yhteneväisyyksiä, joiden vuoksi haastatteluiden tulokset ovat tässä yhdessä, eikä haastateltavia pyritty yksilöimään mielipiteidensä perusteella.

Tarkastellessa haastatteluista saatua tietoa voidaan huomata hyvin Hevosopistolla käytännössä toimiva yhtenäinen linja. Tästä linjasta jokaisen henkilökunnan jäsenen omat arvot muodostavat yksilöllisen osan isompaa kokonaisuutta. Aineistosta ja saadusta haastattelumateriaalista pystyy melko hyvin erottamaan ihmisten omien mielipiteiden ja kokemusten vaikutuksen heidän näkemykseensä etiikasta ja tapaansa kohdella hevosia.

8.2.1 Hevosopiston arki

Hevosopistolla hevosia on elinkaaren joka vaiheessa varsoista vanhoihin opetushevosiin. Varsat elävät ensimmäisen vuotensa II-tallissa, jonka jälkeen ne siirtyvät pihattoon kasvamaan. Pihatossa ne asuvat siihen asti, kunnes siirtyvät opetukseen talleihin. Ravivarsat siirtyvät ratsuvarsoja aikaisemmin treenaukseen. Nuoret ratsunalut siirtyvät remonttiratsulinjalle koulutukseen 3-vuotis keväällä. Hevosten ura on yksilöllinen ja suurin osa toimii pitkään Hevosopistolla.

Hevosia Hevosopistolla käsittelevät niin henkilökunnan jäsenet kuin opiskelijatkin. Henkilökunnasta kyseessä voi olla tallirutiineita päivittäin suorittava henkilö tai hevosaineiden opettaja. Opiskelijoita on sekä päätoimisia että monimuoto-opiskelijoita. Näistä päätoimiset opiskelijat ovat enemmän tekemisissä Hevosopiston hevosten kanssa, kun taas monimuoto-opiskelijat käyvät tekemässä vain joitain opintojaksoja koululla ja kontakti siellä oleviin hevosiin on lyhyt tai lähes olematon.

8.2.2 Hevoset ja ihmiset

Henkilökunnan haastatteluissa päällimmäisenä ilmenee henkilöiden ammattitaito sekä kokemus hevosten kanssa toimiessa. Hevonen on enemmän työtoveri ja ystävä, mutta kuitenkin nykypäivänä ensisijaisesti harraste-eläin. Hevosopistolla kaikki hevoset ovat myös välineitä, joilla opetetaan opiskelijoita. Välillä syntyy ristiriitatilanteita tämän takia, sillä opiskelijoille olisi hyvä käsitellä mahdollisimman paljon erilaisia hevosia, mutta jos osa hevosta ei sovellu tähän toimintaympäristöön, onko se eettisesti oikein?

Ongelmina esiintyvät opiskelijoiden erilaiset taustat sekä erilaiset arvot, hevosten inhimillistäminen sekä hevosmiestaitojen katoaminen. Hevosten kannalta olisi hyvä pyrkiä mahdollisimman rutiininomaiseen toimintaan, mikä on välillä täysin mahdotonta. Harvoin joudutaan puuttumaan oppilaan käyttäytymiseen hevosta kohtaan, oli kyse mistä hevosryhmästä tahansa. Ristiriitatilanteissa henkilökunnan jäsen selvittää tilanteen, siitä jutellaan ja se ohjataan oikeaan suuntaan. Aina ei henkilökuntaa kuitenkaan ole paikalla tällaisten tilanteiden sattuessa, minkä vuoksi niihin on erittäin hankala puuttua. Opiskelijoiden ei ole pakko käsitellä esimerkiksi oreja, jos he eivät halua tai eivät ole vielä sillä taitotasolla hevosten käsittelyssä.

Annetuissa puitteissa pyritään tekemään paras mahdollinen hevosta ja opiskelijaa ajatellen, mikä johtaa useisiin kompromisseihin. Hevosopiston kaltaisessa isossa yksikössä on hankala pitää yhtä linjaa esimerkiksi käsittelyn johdonmukaisuudessa yksittäistä hevosta ajatellen, sillä käsittelijä saattaa vaihtua päivittäin monta kertaa. Kaikilla on omanlaisensa tapa käsitellä hevosia, ja vaikka opiskelijoita opetetaan toimimaan samalla tavalla, niin pidemmän päälle jokaiselle muodostuu oma tyyli.

8.2.3 Hevosen hyvinvointi

Hevosten hyvinvointi on kaikille työntekijöille ensisijainen asia. Käytännössä tämä tarkoittaa säännöllistä terveydenhoitoa, ruokintaa riittävän usein, hyvälaatuisia rehuja oikea määrä, talli-ilma ja kengitys kunnossa, loimet ja varusteet ovat sopivia sekä karsinat ja tarhat siistit. Henkilökunta oli sitä mieltä, että hevosia tulisi liikuttaa riittävästi, mutta niiden ehdoilla.

Ravihevoset miellettiin helpommiksi käsitellä ja hoitaa kuin ratsut, minkä arveltiin johtuvan runsaammasta liikunnasta sekä käsittelystä. Ne myös nähtiin enemmän välineinä kuin ratsut, mikä isossa yksikössä tarkoittaa ns. liukuhihnatoimintaa. Ratsuhevoset inhimillistetään helpommin, mikä johtunee opiskelijoiden harrastustaustasta.

Hevosen varusteet sovitetaan hevosille sopivaksi, että ne olisivat hyvät ja hevosen olisi mukava tehdä töitä. Varusteista pidetään tarkasti huolta, sillä rikkinäiset varusteet ovat turvallisuusriski sekä hevosille että ihmisille. Se, mitä varusteita hevoselle laitetaan, on kiinni henkilökunnan ammattitaidosta. Nuorilla hevosilla saatetaan vaihtaa ja kokeilla enemmän, kun taas vanhemmille on jo usein löydetty toimiva ratkaisu. Toki kaikkia hevosia tarkkaillaan säännöllisesti, sillä muutokset esimerkiksi liikkeissä tai käytöksessä voivat kieliä huonosta istuvuudesta tai sopimattomuudesta. Yleinen linja on, että mitä vähemmän sen parempi, mutta kaikki mitä tarvitsee, niin laitetaan.

Lääkinnän osalta hevosia tarkkaillaan jatkuvasti ja puututaan mahdollisiin ongelmiin heti niiden ilmaantuessa. Hevoset hoidetaan mahdollisimman nopeasti ja lääkitään asiaan kuuluvasti. Lääkkeiden käsittelyn kanssa ollaan tarkkoja ja pidetään kirjaa. Kilpailevien hevosten kanssa huolehditaan ensisijaisesti että doping-varoikoja noudatetaan. Opiskelijoille opetetaan lääkkeiden kanssa toimiminen ja säännöt niitä koskien.

Tilanteissa, joissa hevonen joudutaan lopettamaan tai viedään teurastettavaksi, pyritään toimimaan eettisesti hyväksyttävästi. Hevosen tilanteesta riippuen päädytään joko teurastukseen tai lopettamiseen, ja tähän vaikuttavat lähinnä hevosen lääkintähistoria sekä tilanteen kiireellisyys. Elämänsä kaarensa päähän tullutta hevosta kohdellaan kunnioittavasti viimeiseen asti.

8.3 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksessa kohderyhmä oli Hevosopiston opiskelijat sekä henkilökunta. Tutkimuksen haasteena oli sen luotettavuus, sillä sekä kysely että haastattelut perustuvat jokaisen henkilökohtaiseen kokemukseen/näkemykseen. Kyselyyn vastasi 30 % kohderyhmästä, mikä on suhteellisen hyvä määrä. Haastateltujen ihmisten määrä oli kattava sekä määrällisesti että työtehtävien perusteella.

Asioita, joita tässä tutkimuksessa käsiteltiin, ei useimpia voida mitata konkreettisesti. Tämän vuoksi esimerkiksi toisen mielestä huono tilanne voi toisen mielestä olla vielä ihan sallituissa rajoissa. Lisäksi yleistettynä voidaan olettaa, että enemmän elämäkokemusta omaavat näkevät asioissa myös harmaan eri sävyjä, kun taas nuoret näkevät asiat usein mustavalkoisemmin. Kyselyn ollessa anonyymi, ovat vastaukset luultavasti melko rehellisiä ja totuuden mukaisia.

Kyselytutkimukseen osallistuneista Hevosopiston opiskelijoista osa oli päivätoimisia ja osa monimuoto-opiskelijoita. Osa kyselyyn vastanneista ei näe Hevosopiston hevosten päivittäistä elämää riittävästi arvioidakseen luotettavasti hevosten kohtelua siellä. Henkilökunnan kohderyhmät, eli hevosaineiden opettajat sekä tallihenkilöstö samaistuvat tässä asiassa opiskelijoihin, eli osa kyselyyn vastanneista ei luotettavasti voi arvioida Hevosopiston hevosten tilannetta.

Haastatteluissa kyse on ihmisten omista kokemuksista ja mielipiteistä. Vaikka haastateltavia oli kohtalainen määrä, ei sitä silti voi täysin yleistää koko Hevosopiston tilanteeksi. Huomioitavaa on myös haastattelujärjestys, sillä mielestäni ensimmäisen ja viimeisen haastattelun välillä on se ero, että haastattelujen edetessä kysymykset muuttivat hieman muotoaan. Lopputuloksissa tämä ilmenee aineiston yhteneväisyytenä tarkastelluilta osin.

8.4 Tutkimuksen analysointi

Henkilön taustan ei merkittävästi huomattu vaikuttavan tutkimuksen tuloksiin. Ikä ja hevoskokemus varmasti tuovat oman lisänsä asioiden arvioimiseen, mutta tuloksissa merkittävää eroa ei syntynyt. Haastatteluissa henkilön oma tausta ja hevoskokemus vaikuttivat vahvasti aiheiden käsittelyssä, sillä esimerkkejä ja tilanteita löytyi omasta arjesta. Tästä voidaan päätellä, että henkilön oma arvomaailma sekä käsitys etiikasta eivät välttämättä ilmene kokonaisuutena tällaisessa kyselyssä. Haastatteluissa sen sijaan ne loivat vahvasti tunnelman keskusteluun.

Kyselyn tuloksissa sekä haastatteluissa kävi ilmi, että ihmiset arvostavat hevosten kohtelussa muutamaa asiaa ylitse muiden. Nämä ovat kokonaisvaltainen hyvinvointi ja maalaisjärki. Molemmat ovat tärkeitä hevosten kanssa toimiessa, mutta silti etenkin haastatteluissa maalaisjärjen käyttämistä korostettiin. Hevosmiestaitojen ohella sen todettiin olevan katoava ominaisuus nykypäivänä, mikä on huolestuttavaa. Hevosen kohtelemisen hevosenä on perusta eettisyydelle. Jos hevosta kohdellaan jonain muuna kuin mitä se on, niin muodostetaan ristiriitoja eettisyyden ja käytännön välille.

Tähän voidaan liittää se, että vastaajat kokivat sekä hevosen inhimillistämisen että esineellistämisen olevan ongelmia. Ideaalitulannetta ei kuitenkaan ole olemassa, joten kompromissit näissä asioissa ovat tarpeellisia. Se, miten ne saadaan hevosen kannalta mahdollisimman järkeviksi ja arjessa toimiviksi, vaatii juurikin tuota maalaisjärkeä.

Hevosen hyvinvointi on hevosalalla ensisijainen asia, jonka tukemiseen tarvitaan eläinlääkinnän puolta. Hevosurheilun toimivuus taas perustuu mahdollisimman hyvin suorittavaan hevoseen, jonka pitäisi olla terve. Hevosen hyvinvointia heijastetaan usein sen terveyteen. Näiden kaikkien pitäisi olla toistensa kanssa tasapainossa, jotta päästään sekä hevosen että ihmisen kannalta parhaaseen mahdolliseen tilanteeseen. Kyselyn tuloksista ilmeni, että hevosen terveydentilan asettaminen vaaraan ihmisten omien tarpeiden vuoksi ei ollut hyväksyttävää. Etenkin kroonisesti vaivaisen hevosen myyminen eteenpäin, hevosen kärsimyksen pitkittäminen parantumisen toivossa sekä tarpeellisen lääkityksen lopettaminen urheilusuorituksen vuoksi kuuluivat tähän joukkoon. Sen sijaan hevosen luonnonmukaisen käytöksen rajoittaminen käytännöllisyyden vuoksi oli yleisesti hyväksyttävää. Tämä mielestäni osoittaa sen, että sairaan hevosen kohdalla pohditaan enemmän etiikkaan liittyviä asioita kuin terveen hevosen kohdalla, eli olosuhteet ovat ratkaisevia tekijöitä.

Hevoskulttuurin historian vaikutus nykypäivän tilanteeseen oli merkittävä enemmistön mielestä. Kuitenkin osa vastasi kysymykseen, että se ei vaikuta tai en osaa sanoa vaikuttaako asia. Tästä voidaan päätellä, että historian vaikutusta nykypäivän asioihin ei aina mielletä tärkeänä. Kehitys esimerkiksi viime vuosisadan alusta tähän päivään on silti vaatinut paljon aikaa ja panostusta sekä tiedon jakamista ja tutkimista. Se, millainen kulttuuri meillä vallitsee yleisesti sekä hevosten suhteen on ratkaiseva tekijä arkisessa toiminnassa, joten sen analysointi ja kehittäminen ovat tärkeitä.

Hevosen kanssa työskentely on kahden elävän olennon välistä kanssakäymistä. Kummankaan käyttäytymistä ei voida ennustaa, mutta opettelemalla tulkitsemaan hevosen eleitä sekä hallitsemaan omaa kehoaan voidaan päästä parempaan tulokseen. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että tehokseen yhteistyötä hevosen kanssa on myös huomioitava omia sekä hevosen lähettämiä signaaleja. Apuvälineiden ja rankaisun käyttäminen hevosen kanssa ei ollut välttämätöntä tai harvoin tarpeellista. Tämä on mielestäni hyvä tulos, sillä ihmiset selkeästi haluavat kehittyä tässä asiassa ymmärtämään hevosta paremmin ja vaikuttamaan itse tehokkaammin vähemmän voimakeinoin. Tuloksesta ei kuitenkaan voida päätellä, että onko tämä vain ideaalijattelua vai toteutuuko tämä ainakin jollain tasolla käytännössä vastaajien taholla. Tähän voidaan linkittää vastaajien toimintatapojen muuttaminen tietotaidon lisääntyessä. Yli 98 % vastaajista on muuttanut toimintatapojaan edes jonkin verran, mikä mielestäni kertoo jatkuvan tiedon välittämisen tarpeellisuudesta. Tällöin uuden tiedon sisäistäminen olisi ratkaisevana tekijänä käytännössä.

Suomessa eläinsuojelulaki turvaa hevosten perustarpeet ja etenkin Suomen Hippos ja Suomen Ratsastajainliitto valvovat hevosurheilun kannalta ahkerasti hevosten hyvinvointia. Kysyttäessä vastaajien mielipidettä hevosten

hyvinvoinnin riittävästä turvaamisesta laissa, osittain riittämättömäksi sen koki 41 %. Reilu neljännes ei osannut sanoa mielipidettään asiasta. Hevosten kohtelun kannalta lait ja asetukset koettiin kohtalaisen tärkeiksi tai tärkeiksi vajaan 69 % mielestä. Hevosalan koulutuksen ja järjestöjen tärkeys asian suhteen oli samoissa lukemissa. Mielestäni tästä voidaan päätellä, että lakien ja järjestöjen toiminta rajojen asettajina sekä valvojina on tärkeä perusta käytännön toiminnalle. Kuitenkin tämän perustan riittämättömyys koettiin ongelmana, mihin pitäisi pureutua valtakunnallisella tasolla.

Hevosopiston osalta eri hevosryhmien hyvinvoinnin koettiin olevan hyvällä tasolla. Selkeästi muista ryhmistä eroaa hevostutkimukseen osallistuvien hevosten ryhmä. Tulkitsisin tämän johtuvan siitä, että mielikuva hevostutkimuksen eettisyydestä koetaan negatiivisena. Todellisuudessa kokonaisuus on isompi kuin käytännössä nähtävät konkreettiset toimet. Näin ollen etenkin oppilaat eivät välttämättä hahmota kokonaisuutta tai tutkimusten hyödyllisyyttä koko populaatiota ajatellen. Hevosia todettiin kohdeltavan hyvin eri tilanteissa, mutta etenkin lopetus-, siitos-, kuljetus- ja lääkin-
tätilanteet keräsivät kohtalaisen paljon 'en osaa sanoa'-vastauksia. Luultavasti nämä tilanteet eivät ole etenkään useimmille opiskelijoille kovin yleisiä tilanteita. Siitä johtuen se, miten niissä hevosia kohdellaan, ei ole niin selkeää kaikille.

Hevosten eettistä kohtelua arvioitiin opetettavan Hevosopistolla kohtalaisesti tai riittävästi noin 63 % mielestä. Opetussuunnitelmassa tämä asia oli vajaan 57 % mielestä otettu huomioon, mutta reilu 35 % ei osannut sanoa asiaan mielipidettään. Asioiden käsitteleminen etiikan näkökulmasta ja siihen liittyvinä termeinä arkisten asioiden rinnalla olisi varmaan asioita selväntä monelle vastaajista.

Huomion arvoista siinä, mitä vastaajat kokivat Hevosopistolla olevan vähän tai kohtalaisesti, olivat hevosten ja ihmisten yhteistyön toimimattomuus sekä hevosten soveltumattomuus käyttötarkoitukseen. Sen sijaan lääkkeiden väärinkäyttöä, ongelmia turvallisuudessa tai hevosten väkivaltaista käsittelyä ei mielletty olevan joko ollenkaan tai vastaajista vähäisen määrän mielestä vain hieman. Tulos kertonee siitä, että perusasiat ovat hyvällä mallilla. Kuitenkin hevosten ja ihmisten välisen yhteistyön toimimattomuus tai hevosten soveltumattomuus käyttötarkoitukseen ovat asioita, joista jokaisella on oma kokemuksensa. Tähän asiaan vaikuttavat yksilötasolla hevosten ja ihmisten luonteet sekä niiden vastaavuus. Myös talli- sekä toimintaympäristöön reagoiminen on yksilöllistä ja toiset ilmaisevat esimerkiksi tyytymättömyyttä helpommin kuin toiset. Mielestäni näin ollen pieni osa tästä kohderyhmästä on oikeasti soveltumaton käyttötarkoitukseen, mutta juuri nuo yksilöt jäävät paremmin mieleen kuin tasaisemman luonteen omaavat hevoset.

Hevosen ja ihmisen välinen kanssakäyminen on iso päivittäinen osa Hevosopiston arkea. Suuret määrät molempia aikaansaavat jonkin verran ristiriitailanteita. Asioita, joita noin 40–50 % mielestä tapahtuu joskus tai usein ovat etenkin hevoselle huutaminen, henkilön oman mielentilan kohdistuminen hevoseen, tarpeettoman kovakourainen käsittely ja hevosen läpsiminen tai lyöminen. Painopiste näissä on enemmän joskus-vaihtoehdon puolella.

Harvoin tai ei ollenkaan tapahdu sellaisia asioita kuin hevosen lyöminen jollain välineellä, hevosen potkiminen, hevosen rankaiseminen ilman syytä tai hevosen suorituskyvyn ylittäminen haitallisesti. Tässä kysymyksessä myös nousi esille suuri joukko 'en osaa sanoa'-vaihtoehdon valinnoita, joiden määrä väittämästä riippuen vaihteli noin 25–40 % väliltä. Tämä tarkoittanee siis sitä, että suurinta osaa näistä asioista ei tapahdu arjessa merkittäviä määriä. On myös näiden tulosten perusteella hankala arvioida, mitä kukin henkilö mieltää vaihtoehdoilla harvoin, joskus tai usein. Asian arvioinnin hankaluudesta kertonee myös tuo merkittävä joukko, joka ei kyseisiä asioita osannut mielestään arvioida. Lopputulemana vastaukset ovat varmasti olleet suhteellisen rehellisiä mielipiteitä, mutta tapahtumien tarkkaa määrää tai vakavuutta on hankala arvioida näiden vastausten perusteella.

Kysyttäessä kenen toimesta tällaiset asiat tapahtuvat, mielletään opiskelijoiden osuudeksi 47 %, henkilökunnan 24 % ja vastaajista 22 % ei osaa sanoa. Näin ollen silloin kun hevosiin kohdistuu edellä mainittua toimintaa, on se useimmiten siis opiskelijan toimesta. Tuloksista ei kuitenkaan ilmene, paljonko näitä asioita tapahtuu henkilökunnan läsnä ollessa ja kuinka paljon niitä tapahtuu ilman henkilökunnan valvontaa. Henkilökunnan toimiessa esimerkkinä opiskelijoille, on henkilökunnan osuus myös merkittävä. Toisaalta jos tavoitteena on taata sekä hevosten että opiskelijoiden turvallisuus, niin mitkä näistä tilanteista lasketaan hyväksyttäväksi hevosen rajojen muodostamiseksi ja niiden ylläpitämiseksi? Tilanteisiin, joissa hevosta vastaajan mielestä kohdellaan väärin, mielestäni valitettavan moni vastasi puuttuvansa joskus, harvoin tai ei ollenkaan. Sitä pitäisi miettiä, että miksi näin on? Ovatko sosiaaliset paineet tai hierarkia liian vahvat Hevosopiston kaltaisessa ympäristössä vai onko syy jokin aivan muu? Jos koetaan, että hevosta kohdellaan väärin, niin asiasta voitaisiin mielestäni keskustella tai kyseessä olevat henkilöt voisivat ainakin perustella toisilleen, miksi ovat juuri tätä mieltä asiasta.

Avoimissa vastauksissa esille tulleet hevosten elinolosuhteissa koetut puutteet ja opiskelijoiden hevosten kohtelu ovat merkittäviä. Hevosten elinolosuhteista kritiikkiä sai etenkin tarhaus aika, yksin tarhaus sekä tarhaolosuhteet. Tulkitsisin, että juuri nämä asiat ovat kompromissiratkaisuja hevosten määrän, toimintaympäristön sekä resurssien puitteissa. Avoimissa vastauksissa kehoitettiin etsimään näihin asioihin myös vaihtoehtoisia ratkaisuja, eikä vain toimimaan kuten aina ennenkin. Sinänsä koen, että uusien ratkaisujen etsiminen asiaan olisi hyvä tehdä, mutta onnistuisiko niiden toteutus kuitenkaan käytännössä? Opiskelijoiden hevosten kohtelu on asia, johon voidaan vaikuttaa toimintaympäristöä enemmän. Etenkin hevosten eleiden ja ilmeiden ymmärtäminen ja niiden pohjalta toimiminen olisi avointen vastausten perusteella järkevä ratkaisu.

Vertaillen yleistä tilannetta hevosalalla sekä Hevosopiston tilannetta, voidaan huomata, että vastaajat mieltävät Hevosopiston tilanteen parempana kuin yleisen tilanteen. Tämä voinee johtua siitä, että vastaajat tietävät Hevosopiston tilanteen paremmin ja osaavat arvioida sitä luotettavammin kuin yleistä tilannetta. Toisaalta yleinen tilanne mielletään kattavan koko Suomen, joten omasta mielestäni sitä on paljon hankalampi arvioida kokonai-

suutena kuin jotain tiettyä yksikköä. Jos oletetaan, että keskiverto hevosihminen ei näe kovin kattavasti eri hevosalan osa-alueita ympäri Suomen, jolloin konkreettinen kontakti on minimaalista, jää aika paljon asioista arvailun varaan ja haittaa luotettavuutta. Kyseessä olevat asiat ovat kuitenkin hankalia arvioitavia ja perustuvat ihmisten mielipiteisiin, joten mututuntuma näissä asioissa voinee osoittautua melko paikkaansa pitäväksi.

9 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Moraalisesti hyväksyttävä eläinten käyttö ja hevosen osuus siinä ovat ristiriitaisia. Hevonen mielletään sekä lemmikkinä että välineenä jonkin asian saavuttamiseen. Tutkimuksessa esiin tullut hevosen käyttämisen hyväksyminen suurelta osin kielii juuri tästä, eli sitä ei mielletä aivan täysin kumpanakaan, vaan haasteena on näiden kahden yhdistäminen. Myös haastatte- luissa tuli tätä asiaa puoltavia vastauksia, sillä suurimmalle osalle hevosihmisistä hevosten parissa työskentely ei ole vain työtä. Tähän asiaan liittyy myös ihmisen oikeus käyttää hevosta haluamallaan tavalla. Joku voi omistaa hevosen, mutta sen käyttäminen aivan kuten esinettä ei onnistu sen ollessa elävä eläin. Kyselyyn vastanneista sekä haastateltavista suurin osa oli sitä mieltä, että ihmisellä on oikeus käyttää hevosta, mutta ei täysin haluamallaan tavalla. Miten voitaisiin määrittää objektiiviset standardit sille, mikä koettaisiin vielä eettisesti hyväksyttävänä ja mikä ei?

Eläimen kärsimys, mihin laissakin viitataan, on erittäin tulkinnanvaraista. Hevosen fyysisen terveydentilan toteaminen on helpompaa kuin psyykkisen, mikä ilmeni esimerkiksi kysyttäessä hevosen viidestä vapaudesta. Fyysiset puitteet ja sosiaalinen kanssakäyminen ovat asioita, joita voi melko helposti arvioida, mutta miten arvioidaan psyykkistä hyvinvointia? Onko tarhassa nuokkuva hevonen onnellinen vai masentunut?

Taloudellinen tilanne vaikuttaa moneen päätökseen hevosalalla. Kyselyssä kävi ilmi, että esimerkiksi hevosten lopettaminen on hyväksyttävää taloudellisten syiden vuoksi. Miten voidaan päättää onko hevoselle parempi kuolla kuin ehkä jatkaa matkaa seuraavalle omistajalle? Tulevaisuuden ennustaminen on hankalaa, ja usein ihmiset helpottavat omia omantunnontus- kiaan perustelemalla päätöksen omassa mielessään. Ainakin hevonen on vielä elossa tai ainakaan se ei päätenyt kierto. Tämä kaikki riippuu siitä millaisia arvoja ihmisellä itsellään on ja missä asemassa hän hevosta pitää.

Voidakseen työskennellä hevosten kanssa entistä eettisemmin, on ensin ymmärrettävä miten hevonen kommunikoi. Ymmärryksen kautta voidaan tulkita hevosta paremmin, mikä auttaa ihmistä sopeuttamaan omaa käytöstään tilanteissa. Tuloksista voidaan päätellä, että useimmat haluavat ymmärtää hevosta paremmin, eikä välttämättä mitään apuvälineitä tarvita. Yhteistyön pitäisi sujua hyvin. Kemat eivät kuitenkaan aina kohtaa eivätkä asiat ole niin mustavalkoisia. Yhteen muottiin ei mahdu kaikki, joten minne päätyvät kaikki erilaiset ja erikoiset? Uskaltavatko ihmiset erottautua yksinään mas- sasta, jos eivät halua toimia samalla tavalla kuin aina ennenkin?

Hevosten hyvinvoinnin pohjana olevat lait sekä hevosalan organisaatiot ovat kehittyneet viimeisen vuosisadan aikana siihen mitä ne nykypäivänä ovat. Suomessa vallitsevalla hevoskulttuurilla ja historialla on tutkimuksen mukaan ollut paljon merkitystä näihin asioihin. Sosiaalisen median tultua kuvioihin ja teknologian kehityttyä on yhä helpompi seurata hyvinvoinnin tasoa vaikkapa jaetun median kautta, jossa etenkin negatiiviset asiat leviävät vauhdilla.

Yleisesti sekä Hevosopistolla mielletään hevosten eettisen kohtelun olevan hyvällä tasolla. Tämä on hyvä asia, mutta tutkimuksessa esille nousseisiin asioihin olisi silti hyvä kiinnittää huomiota ja pyrkiä parantamaan. Tämä on tärkeää tässä vaiheessa, kun asiat eivät ole paisuneet suuriksi ongelmiksi, vaan ovat vielä ratkottavissa vaikeiden asioiden tunnistamisen ja niiden kehittämisen kautta.

Hevosopistolla heikoimmaksi lenkiksi tutkimuksessa koettiin hevosten hyvinvoinnin ja opiskelijoiden välinen kontrasti. Opiskelijoiden toiminta vaikuttaa oleellisesti hevosten päivittäiseen arkeen. Hevosten hyvinvoinnin kannalta tilanne ei kaikissa tapauksissa ole ideaalinen, koska hevosten kanssa työskentelevät opiskelijat vaihtuvat usein. Tämän vuoksi käsittelyyn syntyy monesti huomattavaa vaihtelua. Oppilaitoksen velvollisuus on opettaa oppilaitaan ja hevoset toimivat siinä välineenä. Kuitenkin hevosia tarkastellaan myös yksilötasolla ja niille pyritään takaamaan parhaat mahdolliset olosuhteet tässä toimintaympäristössä.

Hevosten eettistä kohtelua voitaisiin Hevosopistolla kehittää esimerkiksi keskustelemalla asiasta avoimesti. Arjessa esille nousevia eettisiä kysymyksiä voisi pohtia ensin vaikka henkilökunnan kesken, jolloin olisi hyvä huomioida eri näkökulmasta asiaa katsovien mielipiteet, sekä miettiä yhdessä yhteinen linja. Tämän jälkeen asia voitaisiin esittää opiskelijoille sekä pohtia heidän kanssaan mahdollisia ratkaisuja. Tärkeintä olisi saada enemmän eettisiä käsitteitä ja pohdintaa jalkautettua sekä opiskelijoiden että henkilökunnan arkeen. Käytännön arjessa kyllä toimitaan suhteellisen eettisesti ja tehdään sekä pohditaan eettiseen hevosen kohteluun liittyviä asioita, mutta niitä ei välttämättä mielletä etiikkaan liittyviksi. Eettisyyteen liittyvissä asioissa henkilökunnalla on oletettavasti enemmän kokemusta, jolloin kokemuksen kautta voisi tällaista hiljaista tietoa jakaa eteenpäin opiskelijoille. Aktiivisen keskustelun ja pohdinnan kautta voisi myös informaation kulku tasolta toiselle parantua, sekä sillä voitaisiin tuoda selkeyttä ja yhtenäisyyttä Hevosopiston omaan linjaan hevosten eettisessä kohtelussa. Näin voitaisiin myös kehittää kyselyssä esille tullutta puuttumista tilanteisiin, joissa koetaan hevosta kohdeltavan väärin.

Jatkotutkimusta asiasta voisi tehdä Hevosopiston taholla muutaman vuoden päästä uudestaan, jolloin voitaisiin tarkastella onko kehitystä asioissa tapahtunut. Tutkimusta olisi kannattavaa tehdä myös valtakunnallisella tasolla. Mielenkiintoinen kohde olisi etenkin ravi- ja ratsuhevosten kanssa työskentelevien arvomaailman erot ja miten se näkyy hevosten kohtelussa. Myös sukupuolten väliset näkemyserot olisi hyvä kartoittaa.

Tässä työssä on raapaistu vain pintaa käsiteltävästä aiheesta. Viitekehystä kootessani vaikeutena oli muodostaa kokonaisuus pienistä paloista ja rajata aiheita niin, että niistä saa käsityksen asiasta ja sen kytköksestä kokonaisuuteen. Mielestäni onnistuin tässä asiassa paremmin kuin aluksi ajattelin. Kysymyslomakkeessa vaikeutena oli kysymysten muotoilu sekä vastaukset, sillä monta asiaa olisi ollut mielenkiintoista kysyä avoimena vaihtoehtona, mutta tulosten käsittely olisi ollut hankalaa. Kysely oli kuitenkin suurelta osin onnistunut ja toimiva. Haastatteluiden tekeminen oli myös vaativaa, vaikka olin koonnut jo suuren osan viitekehystä, en koe kysyneeni riittävästi oikeita asioita. Haastatteluista sai kuitenkin hyvän kokonaiskuvan sekä mielipiteitä, joita pystyi hyvin hyödyntämään työssä.

Hevosten eettinen kohtelu on monitahoinen aihe. Yhtä oikeaa vastausta kysymyksiin ei ole ja harmaita alueita on paljon. Tärkeimpänä asiana on kuitenkin hevosten hyvinvoinnin takaaminen sekä oman toiminnan kyseenalaistaminen ja analysoiminen. Kun omat heikkoudet ja vahvuudet tunnistetaan, voi niiden perusteella pyrkiä parantamaan asioita sekä lähitulevaisuudessa että pidemmällä tähtäimellä.

LÄHTEET

- Aaltola, E. 2004. Eläinten moraalinen arvo. Tampere: Vastapaino.
- Airaksinen, T. & Lampi, L. 2010. Lukion filosofia 2: Etiikka. Keuruu: Otava.
- Campbell, M. 2013. The role of veterinarians in equestrian sport: A comparative review of ethical issues surrounding human and equine sports medicine. *The Veterinary Journal* 197, 535-540.
- Clarkeburn, H. & Mustajoki, A. 2007. Tutkijan arkipäivän etiikka. Tampere: Vastapaino.
- Eläinsuojelulaki 247/1996. 4.4.1996.
- Fiester, A. & Mann, L. 2004. Ethical considerations in treating the horse with laminitis. *Clinical Techniques in Equine Practice* 3, 103-107.
- Heleski, C. & Anthony, R. 2012. Science alone is not always enough: The importance of ethical assessment for a more comprehensive view of equine welfare. *Journal of Veterinary Behavior* 7, 169-178.
- Hill, C. 2011. Ymmärrä hevostasi – Hevosen kasvatusta ja koulutusta luonnonomukaisella tavalla. Suom. Päivi Lukkarila. Hämeenlinna: Karisto.
- Insinööritoimisto Kant & Kierkegaard. 2003. Projekti: Tekniikan etiikan tietopankki. Viitattu 12.3.2015.
<http://www.tek.fi/tekniikanetiikka/pakki/pakki1.htm>
- Johnson, L., Haglund, M. & Owenede, U. 2008. Hyvät hevostaidot. Suom. Elina Lustig. Helsinki: WSOY.
- Jones, B. & McGreevy, P. 2010. Ethical equitation: Applying a cost-benefit approach. *Journal of Veterinary Behavior* 5, 196-202.
- Kaimio, T. 2004. Hevosen kanssa. Porvoo: WSOY.
- Kurikka, L. 2009. Hevosesta- käytännön psykologiaa arkeen. 2.korj. p. Kurikka: Big Mama's Ranch.
- Kyrklund, K. & Lemkow, J. 2013. Kyra ja ratsastuksen taito. 5. uud. p. Suom. Ulla Lindgren Fagerholm. Helsinki: WSOY.
- McManus, P., Albrecht, G. & Graham, R. 2013. The global horseracing industry – social, economic, environmental and ethical perspectives. Lontoo: Routledge.
- Nenonen, M. 1999. Juokse sinä humma. Teoksessa Mauranen, T. (toim.) Maata, jäätä, kulkijoita- tiet, liikenne ja yhteiskunta ennen vuotta 1860. Helsinki: Edita, 144-367.

Nieminen, V. 2011. Hevosen käyttäytymiseen vaikuttavat tekijät. Teoksessa Nieminen, V. (toim.) Hevosen käsittely ja käyttäytyminen. Helsinki: Art House, 39-78.

OAMK. n.d. Etiikka ja moraalikysymys hyvästä ja pahasta, oikeasta ja väärästä. Viitattu 12.3.2015.

http://www.oamk.fi/amok/docs/oj_jp/A007606/etiikka_kasitteet.ppt

Pietarinen, J. 2015. Etiikka. Viitattu 12.3.2015.

<http://filosofia.fi/node/6985#Kirjallisuus>

Pitkänen, A. 2008. Hevosvoimia- hyvää oloa hevosharrastuksesta. Helsinki: Kirjapaja.

Roberts, M. 2013. Hevoskuiskaajan käsikirja. 2. laaj. p. Suom. Sini Bonke. Porvoo: Readme.fi.

Skipper, L. 2005. Let horses be horses- the horse owner's guide to ethical training and management. Lontoo: J.A. Allen.

Sulkala, K. 2011. Ravurista ratsuksi. Teoksessa Nieminen, V. (toim.) Hevosen käsittely ja käyttäytyminen. 3. uud. p. Helsinki: Art House, 152-171.

Suomen Hippos ry. n.d. Ravihevosen hyvinvointiohjelma. Viitattu 29.4.2015. http://www.hippos.fi/raviurheilu/ravihevonen/ravihevosen_hyvinvointiohjelma

Suomen Ratsastajainliitto ry. n.d. Ratsastuksen Johtavat ajatukset 2015. Viitattu 29.4.2015. http://www.ratsastus.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/ratsastajainliitto/embeds/ratsastajainliittowwwstructure/28453_Johtavat_ajatukset_2015.pdf

Tuomivaara, S. 2008. Mitä tehdä eläimille? Helsinki: Vihreä Lanka.

Vilka, L. 2011. Hevosen hyvä elämä. Teoksessa Nieminen, V. (toim.) Hevosen käsittely ja käyttäytyminen. 3. uud. p. Helsinki: Art House, 101-126.

Vähämäki, M. n.d. Etiikka ja moraalit. Otavan Opisto. Viitattu 12.3.2015. http://opinnot.internetix.fi/fi/muikku2materiaalit/lu- kio/fi/fi1/4_mita_on_hyva_/01_etiikka_ja_moraali?C:D=hNgG.gW44&m:selres=hNgG.gW44

Zlotnik, A. 2012. Neighs and whispers- A study of contact and communication with horses. Nottingham: Editorial Maipue & Nottingham University Press.

KYSELYLOMAKE

Hevosten eettinen kohtelu

Tämä kysely on osa Hevosten eettinen kohtelu -opinnäytetyötä, jonka tekijänä toimii Hämeen ammattikorkeakoulun agrologi (AMK) -opiskelija Sirke Kaunisto. Työn toimeksiantaja on Hevosopisto Oy.

Kyselyn tarkoituksena on kartoittaa etiikkaan, hevosten hyvinvointiin ja kohteluun liittyviä asioita. Lomakkeessa on yleisiä kysymyksiä sekä vain Hevosopiston toimintaa koskevia kysymyksiä. Pakolliset kysymykset on merkitty tähdellä. Kysymyslomakkeen lopussa on avoin kommentointitila, johon saa halutessaan tarkentaa vastauksia, kirjoittaa omia mielipiteitä sekä antaa palautetta kyselystä.

**Kysely on tarkoitettu Hevosopiston oppilaille ja henkilökunnalle.
Henkilökuntaan luetaan kaikki Hevosopistolla työsuhteessa olevat henkilöt, jotka ovat töidensä vuoksi hevosten kanssa tekemisissä sekä hevosaineiden opettajat.
Oppilaisiksi luokitellaan kaikki Hevosopistolla tutkintoa tai opintoja suorittavat henkilöt.
Kyselyyn vastataan nimettömästi.**

Kiitos vastauksestasi!

Aloita kysely

1. Ikä? *

2 merkkiä jäljellä

2. Sukupuoli?

Nainen Mies

3. Oletko: *

Tallihenkilöstöä

Opettaja

Opiskelija, luokkatunnus:

4. Montako vuotta olet ollut tekemisissä hevosten kanssa? *

alle 2 vuotta

2-5 vuotta

6-10 vuotta

11-15 vuotta

16-20 vuotta

yli 20 vuotta

5. Mikä on suuntautumisesi hevosten suhteen? *

Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon

Raviurheilu

Ratsastus

Kasvatus- ja siitostoiminta

Muu, mikä?

6. Onko hevonen mielestäsi: *

Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon

Lemmikkieläin

Harraste-eläin

Tuotantoeläin

Kilpakumppani

Työtoveri

Muu

Yleiset kysymykset

Etiikka on tutkimusta siitä, mikä on: hyvää, pahaa, oikeaa, väärää, arvokasta tai tärkeää. Jokaisella ihmisellä on erilainen arvomaailma, jolloin toinen voi arvostaa tiettyä asiaa enemmän kuin joku toinen.

Etiikka tutkii elämän merkitystä, mikä tekee elämän elämisen arvoiseksi, mitkä ovat oikeita elämäntapoja ja miten henkilön oma moraalit vaikuttaa näihin asioihin.

Eläinetiikka puolestaan tutkii sitä, millainen on ihmisen ja eläimen välinen oikeudenmukainen suhde, eläimen arvokkuutta itsessään, eläimen kärsimystä ja mielihyvää sekä eläimen hyvinvointia suhteessa edellä mainittuihin asioihin.

7. Ymmärrätkö mitä yllä olevat määritelmät tarkoittavat? *

- Ymmärrän
- Ymmärrän osittain
- En ymmärrä

8. Valitse mielestäsi kolme (3) tärkeintä hevosten kohtelun kannalta: *

- Ammattimaisuus
- Hyvinvointi
- Huolenpito
- Välittäminen
- Myötätunto
- Hienovaraisuus
- Maalaisjärki
- Yhteistyö
- Itsehillintä
- Kunnianhimo
- Arvostus
- Tilannetaju
- Toimivuus
- Positiivisuus
- Taloudellinen vauraus

Hevosten eettinen kohtelu

9. Mikä on mielipiteesi seuraavissa asioissa? *

	En hyväksy ollenkaan	En hyväksy suurelta osin	En osaa sanoa	Hyväksyn osittain	Hyväksyn täysin
Ihmisellä on oikeus käyttää hevosta haluamallaan tavalla	☐	☐	☐	☐	☐
Ihmisen turvallisuutta uhkaavissa tilanteissa voi käyttää väkivaltaa hevosta kohtaan	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosen ja ihmisen välinen puutteellinen yhteisymmärrys aiheuttaa jatkuvasti ristiriitoja	☐	☐	☐	☐	☐
Jos hevonen ei toimi halutulla tavalla, sitä voidaan fyysisesti rankaista	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosen luonnonmukaisen käytöksen rajoittaminen käytännöllisyyden vuoksi (esim. yksin tarhaaminen)	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosen käyttö urheilu-/työvälineenä	☐	☐	☐	☐	☐
Tarpeellisen lääkityksen lopettaminen urheilusuorituksen vuoksi	☐	☐	☐	☐	☐
Terveen hevosen teurastaminen käyttötarkoitukseen soveltumattomuuden vuoksi	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosen kärsimyksen pitkittäminen mahdollisen parantumisen toivossa	☐	☐	☐	☐	☐
Kroonisesti vaivaisen/sairaana hevosen myyminen eteenpäin	☐	☐	☐	☐	☐

10. Hyväksytkö seuraavat asiat hevosenomistajan taloudellisen tilanteen vuoksi? *

	En hyväksy ollenkaan	En hyväksy suurelta osin	En osaa sanoa	Hyväksyn osittain	Hyväksyn täysin
Hevosen tarvitseman hoidon/lääkinnän lykkääminen myöhemmäksi	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosen lopettaminen/teurastaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosen hyvinvoinnista tinkiminen	☐	☐	☐	☐	☐
Turvallisuudesta tinkiminen (esim. huonokuntoiset varusteet)	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosen käyttäminen sen fyysiseen kuntoon nähden liian rasittavasti	☐	☐	☐	☐	☐
Ammattimaisesta toiminnasta tinkiminen	☐	☐	☐	☐	☐

11. Koetko hevoskulttuurin historian vaikuttavan merkittävästi: *

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Hevosten kohteluun	☐	☐	☐
Hevosalan koulutukseen ja ammattitaitoisuuteen	☐	☐	☐
Hevosen ja ihmisen yhteistyöhön	☐	☐	☐
Hevosurheiluun	☐	☐	☐
Hevosten hyvinvointiin	☐	☐	☐
Turvallisuuteen hevosten kanssa toimiessa	☐	☐	☐
Lakeihin ja asetuksiin	☐	☐	☐

12. Ovatko seuraavat asiat mielestäsi ongelmia hevosalalla yleisesti? *

	Ei ole ongelma	Vähäinen ongelma	En osaa sanoa	On ongelma	Vakava ongelma
Apuohjien/ -välineiden käyttö	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosten väkivaltainen käsittely	☐	☐	☐	☐	☐
Doping ja lääkkeiden väärinkäyttö	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosten hyvinvoinnin laiminlyönti	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosalan koulutuksen puute	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosten lopettaminen/teurastus liian kevyin perustein	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosten myynti edelleen vaivaisina/käyttötarkoitukseen sopimattomina	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosten inhimillistäminen	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosten esineellistäminen	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosmiestaitojen häviäminen	☐	☐	☐	☐	☐
Puutteelliset lait ja asetukset hevosia koskien	☐	☐	☐	☐	☐

Hevosten eettinen kohtelu

13. Kuinka tärkeä asia on mielestäsi hevosten kohtelun kannalta? *

	Ei vaikuta ollenkaan	Hieman tärkeä	En osaa sanoa	Kohtalaisen tärkeä	Tärkeä
Hevosten hyvinvointi ja oikeudet	☐	☐	☐	☐	☐
Henkilön tausta, arvomaailma sekä moraalit	☐	☐	☐	☐	☐
Ihmisen ja hevosen välinen hyvä yhteistyö	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosalan koulutus ja järjestöt	☐	☐	☐	☐	☐
Hevostoiminnan turvallisuus	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosalalla toimivien ammattimaisuus	☐	☐	☐	☐	☐
Lait ja asetukset	☐	☐	☐	☐	☐
Talli- ja toimintaympäristö	☐	☐	☐	☐	☐

14. Oletko muuttanut omia toimintatapojasi hevosten kohtelun suhteen, kun oma tietotaitosi on lisääntynyt? *

- Kyllä, paljon
- Kyllä, hieman
- Vähän
- En ollenkaan
- En osaa sanoa

15. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? *

	Eri mieltä	Osittain eri mieltä	En osaa sanoa	Osittain samaa mieltä	Samaa mieltä
Lait ja asetukset eivät turvaa hevosten hyvinvointia riittävästi	☐	☐	☐	☐	☐
Hevostenomistajien tietämättömyys aiheuttaa hevosille turhaa kärsimystä	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosten hyvinvointi on tärkeämpi kuin rahallinen hyöty	☐	☐	☐	☐	☐
Hevonen on enemmän ystävä kuin työväline	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosen lopettaminen on parempi kuin hevosen teurastaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosten inhimillistäminen on ongelma	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosten esineellistäminen on ongelma	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosalan koulutuksen saaneet ihmiset kohtelevat hevosia eettisemmin	☐	☐	☐	☐	☐
Turvallisuuteen ei kiinnitetä riittävästi huomiota hevosten kanssa työskennellessä	☐	☐	☐	☐	☐
Lievän väkivallan käyttö hevosta kohtaan on hyväksyttävää, sillä hevonen on iso eläin	☐	☐	☐	☐	☐

Hevosten eettinen kohtelu

16. Vaatiiko hevosen kanssa tehtävä yhteistyö seuraavia asioita? *

	Aina	Usein	Joskus	Harvoin	Ei ollenkaan	En osaa sanoa
Hevosen tarpeiden ja vaistojen huomioimista	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosen liikkeiden ja eleiden ymmärtämistä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Omien kehonliikkeiden tiedostamista ja hallintaa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Apuvälineiden käyttöä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tietotaitoa ja maalaisjärkeä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Oppimista rangaistuksen avulla	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Oppimista kiitoksen avulla	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosalan koulutusta	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hevosopistoa koskevat kysymykset

17. Kohdellaanko Hevosopistolla seuraavia hevosryhmiä mielestäsi eettisesti? *

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Yleisesti kaikki hevoset	☐	☐	☐
Ravihevoset	☐	☐	☐
Ratsuhevoset	☐	☐	☐
Siitoshevoset	☐	☐	☐
Varsat ja nuoret hevoset	☐	☐	☐
Hevostutkimukseen osallistuvat hevoset	☐	☐	☐
Elinkaarensa loppupuolella olevat hevoset	☐	☐	☐
Käyttötarkoitukseen soveltumattomat hevoset	☐	☐	☐
Loukkaantuneet/ sairaat hevoset	☐	☐	☐

18. Kohdellaanko Hevosopistolla hevosia mielestäsi hyvin seuraavissa tilanteissa? *

	Hyvin huonosti	Huonosti	En osaa sanoa	Hyvin	Erittäin hyvin
Kengitystilanteissa	☐	☐	☐	☐	☐
Hoitotilanteissa	☐	☐	☐	☐	☐
Valmennus- ja liikutustilanteissa	☐	☐	☐	☐	☐
Ruokintatilanteissa	☐	☐	☐	☐	☐
Opiskelijoiden opetustilanteissa	☐	☐	☐	☐	☐
Varsojen ja nuorten hevosten opettamistilanteissa	☐	☐	☐	☐	☐
Siitokseen liittyvissä tilanteissa	☐	☐	☐	☐	☐
Lääkintätilanteissa	☐	☐	☐	☐	☐
Kuljetustilanteissa	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosen lopetustilanteessa	☐	☐	☐	☐	☐

19. Opetetaanko Hevosopistolla eettistä hevosten kohtelua? *

- Riittävästi
 Kohtalaisesti
 Liian vähän
 Ei ollenkaan
 En osaa sanoa

20. Onko opetussuunnitelmassa otettu huomioon hevosten eettinen kohtelu? *

Opetussuunnitelmalla tarkoitetaan omien opintojesi opetussuunnitelmaa tai Hevosopistolla toteutettavien opintojen opetussuunnitelmia yleisesti

- Kyllä
 Ei
 En osaa sanoa

21. Ovatko seuraavat asiat mielestäsi ongelma Hevosopistolla? *

	Ei ole ongelma	Vähäinen ongelma	En osaa sanoa	On ongelma	Vakava ongelma
Apuohjien/ -välineiden käyttö	☐	☐	☐	☐	☐
Doping ja lääkkeiden väärinkäyttö	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosten hyvinvoinnin laiminlyönti	☐	☐	☐	☐	☐
Turvallisuus hevosten kanssa toimiessa	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosten väkivaltainen käsittely	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosten soveltuvuus käyttötarkoitukseen	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosten inhimillistäminen	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosten esineellistäminen	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosmiestaitojen häviäminen	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosten ja ihmisten yhteistyön toimimattomuus	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosten lopettaminen/teurastaminen liian kevyin perustein	☐	☐	☐	☐	☐

22. Tapahtuuko hevosiin kohdistuvaa väkivaltaa Hevosopistolla? *

	Ei ollenkaan	Harvoin	En osaa sanoa	Joskus	Usein
Hevosen läpsiminen/lyöminen	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosen lyöminen jollain välineellä	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosen potkiminen	☐	☐	☐	☐	☐
Henkilön oman mielentilan kohdistuminen hevoseen	☐	☐	☐	☐	☐
Hevoselle huutaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Tarpeettoman kovakourainen käsittely	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosen rankaiseminen ilman syytä	☐	☐	☐	☐	☐
Muiden apujen liiallinen/tarpeettoman voimakas käyttö	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosen suorituskyvyn ylittäminen haitallisesti	☐	☐	☐	☐	☐

23. Tapahtuuko väkivaltaa kenen toimesta? *

- Opiskelijoiden
- Opettajien/henkilökunnan
- Vierailijoiden
- En osaa sanoa
- Väkivaltaa ei tapahdu ollenkaan

Kenen?

24. Puututko tilanteeseen jos hevosta kohdellaan mielestäsi väärin? *

- Aina
- Usein
- Joskus
- Harvoin
- En ollenkaan

Hevosten eettinen kohtelu

25. Toteutuvatko seuraavat hevosen hyvinvointiin liittyvät väittämät Hevosopistolla? *

Väittämät on koostettu hevosten hyvinvoinnin viiden vapauden pohjalta

	Ei ollenkaan	Osittain	En osaa sanoa	Melkein	Täysin
Hevosilla on riittävästi vettä ja ruokaa ylläpitämään optimaalista terveyttä	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosilla on sopiva ympäristö, jossa on suoja ja mukava makuualusta	☐	☐	☐	☐	☐
Ennaltaehkäistään ja/tai hoidetaan nopeasti hevosten vammoja ja/tai sairauksia	☐	☐	☐	☐	☐
Tarjotaan hevosille riittävästi tilaa, kunnolliset puitteet ja lajitovereiden seuraa normaalin käyttäytymisen ilmaisemiseksi	☐	☐	☐	☐	☐
On hevosten henkistä hyvinvointia edistävät olosuhteet ja kohtelu	☐	☐	☐	☐	☐

26. Tulisiko seuraavia asioita parantaa Hevosopistolla? *

	Ei ollenkaan	Ei kovin paljon	En osaa sanoa	Kyllä, hieman	Kyllä, paljon
Hevosten hyvinvointia	☐	☐	☐	☐	☐
Etiikan opettamista ja eettisten ristiriitojen käsittelyä	☐	☐	☐	☐	☐
Turvallisuutta hevosten kanssa toimiessa	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosten käsittelyä ja sen opettamista	☐	☐	☐	☐	☐
Vääristä toimintatavoista informoimista	☐	☐	☐	☐	☐
Hyvistä toimintatavoista informoimista	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosten kohtelun valvomista ja väkivaltaan puuttumista	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosen kehonkielen ja eleiden ymmärtämistä	☐	☐	☐	☐	☐
Avoimuutta hevosille tehtävistä toimenpiteistä (esim. lopettaminen)	☐	☐	☐	☐	☐

27. Vapaa sana

Jos haluat kertoa omia mielipiteitäsi/ mietteitäsi, tarkentaa kysymysten vastauksia tai antaa palautetta kyselystä

HAASTATTELURUNKO

HEVOSTEN EETTINEN KOHTELU / Opinnäytetyö (AMK)

Alustavat haastattelukysymykset

Kysymyksiä olisi hyvä miettiä lähinnä omaa arkeasi ja osaamisalaasi ajatellen.

1. Mitä etiikka merkitsee sinulle?
 - a. Elämän itseisarvo?
 - b. Moraaliset arvot ja normit?
 - c. Mikä on hyvää ja mikä pahaa sekä oikeaa ja väärää?
2. Miten se vaikuttaa hevosten kohteluun yleisesti/YHO:lla?
 - a. Mikä on hyvinvoinnin merkitys?
 - b. Onko hevonen väline?
3. Miten eettinen hevosten kohtelu ilmenee YHO:n arjessa?
4. Miten eettisyyttä sovelletaan/ eettisyys huomioidaan opetus-/(urheilu-)hevosen arjessa?
5. Millä tavalla hevosten eettistä kohtelua opetetaan/ohjataan YHO:lla ja miten sitä valvotaan käytännössä?
 - a. Esiintyykö kulttuurillisia tai arvomaailman eroja? esim. ihmisten elämäntavat ja -tyylit.
 - b. Mitä asioita arvostetaan?
6. Millaisia rajatapauksia ja ongelmia on ilmennyt/ilmenee?
7. Miten niissä toimitaan ja miten ne ratkaistaan?
8. Miten etiikka vaikuttaa hevoskulttuuriin, hyvinvointiin ja kommunikointiin?
YHolla , järjestötasolla?
9. Sama toisin päin.
10. Oppilaiden ja hevosten liikkuvuus, kärsiikö kohtelu, hyvinvointi ja kommunikointi?
11. Miten eettinen hevosten kohtelu on kehittynyt viime vuosikymmeninä?
 - a. Ihmisen ja hevosen välinen vuorovaikutus?
 - b. Hevosen asema?
12. Miten sitä voitaisiin kehittää nyt ja tulevaisuudessa?
 - a. Hevosen & ihmisen hyvinvointi ja turvallisuus?
 - b. Hevosen asema?
 - c. Päivittäinen kanssakäyminen, hevosen ymmärtäminen?
13. Millaisia eettisiä ongelmia/ ristiriitoja/ kysymyksiä on tällä hetkellä hevosalalla/omassa arjessa?
14. Millaisia omia mietteitä sinulla on eettisyydestä ja hevosten kohtelusta?
15. Mitä haluaisit tietää aiheen puitteissa opiskelijoiden sekä muiden alan ammattilaisten näkökulmasta?